Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 150 (13639) | 1974 оной июниин 29, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨГЭЙ ХУДАЛДАА НАЙМААН

Коммунис партиин, Советскэ правительствын үдэр бүриин анхарал оролдолгоор арад зоной ажаhуудал hайжарна. Энээнние худалдаа наймаанай ябаса элитээр гэршэлнэ.

Энэ жэлэй таба hарын туршада гүрэнэй, кооперациин удалдаа наймаанай эмхи зургаанууд ганса манай Буряадай АССР-эй ажалшадта 269 миллион түхэригэй эд бараа, эдеэ хоол худалдаа. Энэнь нёдондонойхитой сасуулхада 20,2 миллион түхэригөөр нэмээ гэхэ гү, али 8,1 процентээр дээшэлээ.

Энэл үедэ республикымнай эд хэрэглэгшэдэй кооперации хүдөөгэй хүн зондо нёдондо жэлэй таба hарынхиhаа 5.9 процентээр ехэ, бүхыдөө 85 миллион түхэригэй промышленна болон эдеэ хоолой продукци худалдаа. Илангаяа Прибайкалиин, Хурамхаанай, Баргажанай, Яруунын, Хэжэнгын, Бэшүүрэй аймагуудай худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажал хүдэлмэридөө шэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл хэрэглэжэ. түсэб, даалгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнад.

Гэбэшье хүдөө нютагта худалдаа наймаа эмхидхэхэ хэрэгтэ ехэхэн дутуу дунданууд үзэгдэhөөр. Загарайн, Хяагтын, Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй аймагуудай худалдаа наймаанай эмхинүүд эд бараанай эрьесын түсэб муугаар дүүргэнэ. Олонхи магазинуудтань ороходо хон хэн, хүнэй нэн түрүүшээр хэрэглэдэг зарим эд бараан байхагүй, байгаашье hаа, худалдан абагшадта харагдахагүй дараатай хэбтэдэг.

Мүнөө хүдөө нютагуудта тон шухала ажал хүдэлмэриин халуун хаhа ерэбэ. Олонхи ажахынуудта хониной ноохо хайшалалга эхилэнхэй, уданшьегүй нийтын малда тэжээл бэлэдхэлгэ захалха, тиин байтар ургаса хуряалга эхилжэ ерэхэ. Иимэ үедэ хүдөөгэй ажалшан бүхэндэ нэгэшье минута үлүү саг байхагүй. Тиимэhээл эд хэрэглэгшэдэй кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго түб гэхэдэ, хүдөө нютагта худалдаа наймаа hайнаар эмхидхэхэ, хүн зониие хэрэгтэй эд бараагаар, эдеэ хоолоор таhалгаряагүйгөөр хангаха хэрэг болоно гээшэ.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд зондо хэрэгтэй эд бараа эртээнhээ шэнжэлжэ, бааза болон промышленна предприятинуудhаа асаруулха, магазин, лавка, ларек, мүн бэшэшье эмхинүүдээ арюун сэбэр, hаруул hайхан байлгаха, худалдан абагшадые хангаха, өөhэдынь дураар хэрэгтэй юумэеэ шэлэн абаха хэмжээнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ, худалдаа наймаа эмхидхэлгын түрүү дүршэл үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, шэнэ техникэ, оньhожоруулга хүдэлмэридөө хэрэглэхэ болоно.

Зунай сагта олон малшад адуу малаа туугаад, гэр бүлэ, үрэ үхибүүдээ абаад, холын бэлшээридэ гарадаг, мүн олон механизаторнууд полевой етануудта байрладаг. Тэдэнэр колхоз, совхозуудайнгаа түб тосхондо дуратай сагтаа ерэжэ, хэрэгтэй эд бараагаа абаашаха аргагүй байдаг. Тиимэhээ тэдэниие худалдаа наймаагаар ходо хангаха байха гээшэ тон шухала.

Зунай байрада гараhан малшадта автолавка болон бэшэшье автомашинануудые, морин ашаа хэрэглэжэ, эд бараа, эдеэ хоол ходо ябуулжа байха хэрэгтэй. Холын заимм фермэ, гүүртэдэ найдамтай хүндэ гэртээ баряад байхаар сай дабhа, зуруул тамхи, саахар, печени гэхэ мэтэ түрүүшын хэрэглэлэй юумэ абаашажа үгөөд, худалдуулжа байхада муу бэшэ байгаа.

Манай республикын олонхи аймагуудаар үзэсхэлэнтэ hайхан, хүндэ туhатай аршаантай газарнууд бии. Тэндэ мүнөө олон хүнүүд гараад амаржа, бэеэ эмшэлжэ байнад. Тиихэдэ хаа хаанагүй hургуулиин үхибүүдэй амаралтын, пионернүүдэй лагерьнууд нээгдэнхэй. Хүдөөгэй худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд эдэниие мартаха ёhогүй, хэрэгтэй эдеэ хоолоор хангажа байха уялгатай.

Хүдөө нютагуудай худалдаа наймаанай эмхи зургаануудые материальна hайн баазануудтай болгохо талаар сүүлэй жэлнүүдтэ нилээд юумэн хэгдээ. Республикымнай бүхы аймагуудаар шэнэ магазинууд, складууд, столово болон наймаанай бусад байранууд олоор баригдаа. Гэбэшье зарим тосхонуудаар магазин, столовонууд заахан, муу байрануудтай байhаар. Тэдэниие шэнэ, hайн байратай болгохо гэжэ ажахын, партийна, советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд анхаралаа хандуулха ёhотой.

Республикымнай худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай бэлэдхэл ехэтэй, дүй дүршэлөөр баян, оролдосотой hайнаар хүдэлдэг хүдэлмэришэд үсөөн бэшэ. Тэдэнэр хододоо магтуулжа, орден медальнуудаар шагнагдажа байдаг. Тэдэнтэй хамта худалдаа наймаанай газарта ажал хүдэлмэридөө хайша хэрэгээр, харюусалгагүйгөөр хандадаг хүнүүд ушарна. Тэрээнhээ боложо худалдаа наймаан муугаар эмхидхэгдэнэ. гүрэнэй, кооперативай зөөри үриггэнэ, хулгайлагдана. Партийна, советскэ организацинууд худалдаа наймаанай эмхи зургаануудые hайн хүдэлмэрилэгшэдтэй болгохо талаар туhалха зорилготой.

Хүдөө нютагта худалдаа наймаа эрид hайжаруулха талаар «Буркоопсоюзай» правлени эрид хэмжээнүүдые абаха ёhотой.

Худалдаа наймаа hайнаар эмхидхэхэ гээшэ гүрэн түрын шухала хэрэг юм. Тиимэhээ КПСС-эй хүдөөгэй райкомууд, ажалшадай депутадуудай Соведүүд, ажахын болон бусад эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ үдэр бүри анхаралаа табижа, худалдаа наймаае шалгажа, хаража, туhаламжа хүргэжэ байха ёhотой.

...ХАД ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБҮҮД БОЛЗОРhОО УРИД

...юзна республиканuудай ...нүүд мэдээсэнэ

...74 оной — түсэбтэ та... жэлэй тодорхойлхы жэ... даалгабаринуудые болзор... урид дүүргэхын түлөө ...сэхэдөө, Россин Феде... ...ин промышленностиин ...лмэрилэгшэд продукци ...далгын, шухалын шу... түхэл янзын зүйлнүү... ...үйлэдбэрилгын юрэн... ...эмжээгээр хахад жэ... ...ээ түсэбые июниин 27... дүүргэбэ.

...НСК. Продукци ху... ...лгаар, шухала түхэ... олонхи зүйлнүүдые үй... ...рилгөөр түсэбтэ табан ... тодорхойлхы жэлэй ... жэлэй түсэбые Бело... ...ин ССР-эй промыш... ...стиин хүдэлмэрилэг... болзорhоонь урид дүүр...

...ШКЕНТ. Продукци ху... ...а талаар 1974 оной ...хн хахад жэлэй түсэ... Узбегэй ССР-эй про... ...енность болзорhоонь ... дүүргэhэн байна. ...э ба газ абаха, трак... ...удые, тракторна при... ...дые, культиваторнуу... ...үтээхэ, хлопогой ута... ...аха, бусад олон зүйл... ...е үйлэдбэрилхэ даал... ...нуд горитойгоор ...н дүүргэгдээ.

...ИЛИСИ. Продукци ху... ...а хахад жэлэйнгээ ...е Грузиин ССР-эй ...шленность болзор... урид түгэсхэбэ.

...КУ. Продукци худал... олон шухала түхэлэй ...үдые бүтээхэ талаар ...оной хахад жэлэй тү... Азербайджанай ССР... ...омышленность болзор... урид дүүргэээ.

(ТАСС).

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

УЛААН ТУГТА

Модо бэлэдхэлэй пунктнууд, мастерска участогуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй май hарын дүнгүүдээр Хандагатайн леспромхозой Наранай пункт эрхимлэжэ гараа. Эндэхи коллектив модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ түсэбөө 1.150 кубометрээр үлүүлэн дүүргэhэн, 7 мянган түхэригэй алмалта хэhэн байна.

Энэ коллектив СССР-эй ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын болон энэ hалбариин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугта, 1-дэхи мүнгэн шанда хүртөө.

Худанай леспромхозой Гэршулуунай модо бэлэдхэлэй пунктын хүдэлмэришэд 2-дохи мүнгэн шан абаха болоо. 3-дахи мүнгэн шанда Байгалай леспромхозой Котокель пунктын модошод хүртэhэн байна.

Социалис мүрысөөндэ амжалта түйлажа байhан мастерска участогууд мүн лэ олон. Май hарын хүдэлмэриин дүнгүүдээр Итанцын леспромхозой мастер В. М. Викулинай даадаг участок шалгараа. Тэдэнэр май hарын түсэбhөө гадуур 2.379 кубометр модо бэлэдхэн таллуулаа. Хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай комплексно бүтээсэ 104 кубометрээр дээшэлhэн байна.

Түрүү hуури эзэлhэн энэ мастерска участок министерствын болон профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугые 1-дэхи мүнгэн шантайгаар абаба.

Худанай леспромхозой мастер В. А. Сухановай, Итанцын леспромхозой мастер С. С. Чернецкиин даадаг участогууд 2-дохи мүнгэн шанда хүртөө. А. П. Чириковой даадаг участогта (Горхоной леспромхоз), Р. А. Скулкинай хүтэлбэрилдэг участогта (Баргажанай леспромхоз) 3-дахи мүнгэн шангууд барюулагдаа.

Н. ТЮРНЕВ.

«САГААН АЛТАЯА» ТУШААЖА ЭХИЛЭЭ

Аймаг соогоо хонин hүрэг олоор үсхэбэрилдэг ажахынуудай нэгэн — Хяагтын совхоз июниин 20-hоо хойшо хонидойнгоо нооhо абажа эхилээ юм. Тус ажахы hүүлэй хэдэн жэлдэ Хираан тосхондо томодхогдоhон пункт эмхидхээд, бүхы хонидоо гол түлэб нэгэ газарта хайшалдаг болонхой.

Мүнөө энэ пунктда 90 гаран оньhон хайша хүдэлгэгдэнэ. Үдэр бүри 100 үлүүтэй хонидой нооhон абтадаг. Хайшалагшадай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Тэрэнэйнь дүн үдэр бүри гаргагдажа, эрхимлэгшэдтэ дамжуулгын улаан тугхан барюулагдадаг. hүүлэй үедэ үдэр бүри 70—75 хонидой нооhо абажа, үдэртөө 215 — 220 килограмм нооhо тушаадаг хайшалагша Ф. Ибрагимова нэгэдэхи hуури эзэлээд улаан тугханаа бүхөөр барижа байна. Хоёрдохи, гурбадахи hуурида Н. Талипова, Е. Карбаинова гэгшэд гаранхай. Үниэй хайшалагша Е. Ревякина эдэнhээ ехэшье гээгдэнэгүй.

НООhОН—МАНАЙ БАЯЛИГ

Эхилhэнhээ хойшо эндэхид хамта 6 мянга шахуу хонидой нооhо абаад, түрүүшын хэдэн арбаад центнер «сагаан алта» бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Хонин бүхэнhөө дунда зэргээр 3 килограмм нооhон хайшалагдана. Даб дээрэ муушаг нооhотой жэжэ түлгэ, гүрэндэ тушаагдаха хүгшэн хонидой носhон абтана.

Совхоз бүхы 27 мянган хонидойнгоо нооhые хүдэлмэриин 15 үдэрhөө ехэ бэшэ саг соо хайшалжа абахаар хараална.

Тэрэшэлэн эдэ үдэрнүүдтэ Ранжуровай нэрэмжэтэ, «Дружба», «Родина», «Заря» колхозууд, «Погранична», Ехэ-Нугын, Хүдэриин совхозууд хонидойнгоо нооhо түлэг абажа байнхай.

С. РИНЧИНОВА,
аймагай «Ленинское знамя» газетын хүдөө ажахын таhагые даагша.

ХАЙШАЛАЛГЫН ПУНКТНУУДТА— ХАМАГ АНХАРАЛАА

Хони олоор үсхэбэрилхэ гол мэргэжэлтэй манай трестын харьяата совхозууд энэ жэлэй үбэлжэлгые, түл абалгые урдынхиhаа нилээд hайнаар үнгэргөө гэжэ тэмдэглэхээр. Хонидой тоо толгой нёдондо энэ үеынхиhөө 24 мянгаар олошороо, тэдэнэй үхэл гарза 24 процентээр хороhон байна.

Хонишодой мэргэжэл шадабариин дээшэлhэнэй ашаар түл түрэсэ hайнаар абтадаг боложо байнхай. Энэ жэлдэ нёдондонойхиhоо 10 мянга гаран хурьгад олоор абтаа. Зуутан-хонишодой бригаданууд олошороо. Хэрбээ үнгэрhэн жэлдэ зуун хонин бүриhөө зуу, тэрэнhээ дээшэ хурьга түлжүүлhэн 47 бригада байгаа hаа, мүнөө 78-да хүрэнхэй. Гансахан Борьёогой совхозой эхэ хонидые харууhалдаг 25 бригадын 24-ниинь зуутанай тоодо оронхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ трестымнай харьяата ажахынуудта хонидой нооhо хайшалха халуун хаhа ерэнхэй. Байгша ондо бүхыдөө 456 мянган томо хонид, 3,5 сантиметрhээ богони бэшэ нооhотой 30 мянга гаран эртын хурьгад хайшалагдаха юм.

Хонидой нооhо түргэнөөр, hайн шанартайгаар хайшалжа абаха гэhэн мүрысөөн манай ажахынуудта хоёрдохи жэлээ үргэлжэлжэ байнхай. Нёдондо энэ талаар Зэдын аймагай Борьёогой совхоз үүсхэл гаргаа hэн. Тэдэнэрэй жэшээгээр ажалаа эмхидхэжэ, Хэжэнгын совхоз урда жэлэйхиhээ хоёр дахин богони болзорто — 14 үдэртэ хонидоо хиргажа дүүргээ hэн. Трестымнай харьяата ажахынууд нёдондо бүхы дээрээ 12—24 үдэртэ хонидой нооhо хайшалжа дүүргээ hэн гэхэ гү, али урда жэлэйхиhээ болзорыень 6—10 үдэрөөр хорооhон байгаа.

Ямар аргаар энэ болзор хороогдоhон байнаб? **Нэн түрүүн** ажахынуудта томодхогдоhон пунктнууд олошоруулагдаа, жэжэнүүдынь үсөөн болоо. Жэшээнь, 1972 ондо бүхыдөө хайшалалгын 60 пункт байгаа hаа, нёдондо 51-дээ ороо. Энэ жэлдэ 47 пункт хүдэлгэгдэхэ юм. Эдэ пунктнуудта 1462 электро-хайша хүдэлгэгдэхэ гэгэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 200-гаар олон болоно.

Томодхогдоhон пунктнууд алишье талаараа hайн. Эндэхи машина, түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаар харууhалхада зохид боложо үгэнэ. Мүн нооhо илгаха, ябталха хүдэлмэри hайн шанартайгаар хэгдэнэ. Нооhон үрилтэ, хоролтодо ородоггүй, тэрэнэй хойноhоо хиналта табихада тааруу болоно.

Хоёрдохёор, хайшалалгын пунктнуудта ажалладаг хүнүүдэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, тэдэнэрэй культурна эрилтэнүүд нилээд hайнаар хангагдадаг болоhон байха юм.

Ажахы бүхэндэ нооhо хайшалалгада хабаадаhан хүнүүдые урмашуулха гурим бодомжотойгоор зохёогдоhон байгаа. Олохон газарта хонидой нооhо хайшалха хүдэлмэри эмхидхэхэ штабууд байгуулагдаа hэн. Жэшээнь, Зэдын аймагта нёдондо аймагай иимэ штабай начальнигаар КПСС-эй райкомой секретарь Н. Б. Бужинаев, штабай гэшүүдээр аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин ахамад зоотехник Г. Д. Жанцанов, энэ управлениин ахамад инженер В. М. Дагаев болон бусад хүдэлөө.

Нооhо хайшалалгын үедэ аймагай медицинскэ, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай бүхы хүдэлмэрилэгшэд хайшалалгын пунктнуудта ажалладаг хүнүүдэй эрилтэнүүдые хангажа ороо hэн. Олон хони hайнаар хайшалhан хүнүүд тухай үдэртөө ханын газетэнүүдтэ бэшэгдэдэг, нютагай радиогоор дамжуулагдадаг юм. Эрхим хайшашанай түлөө совхозой түбтэ ажалай алдар солын туг үргэгдэдэг байна.

Эдэ бүхы хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар нёдондо Зэдын аймагай ажахынууд хонидоо 12—15 үдэртэ хиргажа дүүргээ hэн. Зүгөөр урдань тэрэ 45—60 үдэртэ үргэлжэлдэг бэлэй. Зарим ажахыда энэнь август hара гаратар унжагайрдаг байгаа.

Үнгэрhэн жэлдэ олохон ажахыда хайшалалгын пунктын начальнигаар парткомуудый секретарьнар (Борьёогой совхоздо нүхэр Ванкеев. Хэжэнгын совхоздо нүхэр Бальжиров гэхэ мэтэ), сомсоведэй гүйсэдкомой, рабочкомой түрүүлэгшэнэр, ажахын ахамад зооветеринарна мэргэжэлтэд хүдэлhэн байха юм.

Хонидые түргэнөөр, hайнаар хайшалхада ямар ехэ ашаг үрэтэй байhыень иимэ нэгэ жэшээ дээрэhээ харуулжа болоно. Үнгэрhэн жэлдэ манай трестын мэдэлэй совхозууд нооhоёо гүрэндэ тушаажа, 7 миллион гаран түхэригэй олзо доход оруулhан байна.

Тиигээшье хонидой нооhо хайшалха хэрэгтэ hаланаар, харюусалга багатайгаар хандадаг баримтанууд үзэгдэдэг. Жэшээнь, Хориин аймагай Хүрбын совхоз (директорынь Г. Ш. Дамбаев) хонидойнгоо нооhо үнеэдэй байра соо, хүсэд тааруулагдаагүй, түхеэрэгдээгүй газарта хайшалжа үргэлжэлhөөр. Жэл бүри энэ шухала хүдэлмэриин технологи хазагайруулжа, гүрэндөө hайн шанартай нооhо тушаажа шададаггүй.

Мүн хонидые hайн шанартайгаар хайшалха, нооhоёо зүбөөр илгаха, ажахынуудта лабораторинуудые эмхидхэжэ, сэбэр утаhанай гарасые байра дээрэнь элирүүлхэ талаар нёдондо продукци тушааха таhагай (трестдэ түрүүшынхеэ бии болгогдоhон) хүдэлмэрилэгшэд, мэргэжэлтэд ехэ үүргэ дүүргээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Имагтал ажахынуудта, мүн ПОШ фабрикада хиналта табиhанай ашаар гүрэндэ тушаагдаhан килограмм нооhон нёдондо урда жэлэйхиhээ 20 мүнгөөр дээшэлжэ, 5 түхэриг 80 мүнгэтэ болоо hэн. Тиигэжэ 240—250 мянган түхэриг олзо нэмэжэ абтаhан байха юм. Гүрэндэ тушаагдаhан нооhон урда жэлэйхиhээ 5,4 процент дээгүүр тоологдожо абтаа гэхэ гү, али зачёдынь 130 процентдэ хүрөө.

Саашадаа манай трестын харьяата совхозууд хонишодой ажалай түлөөhые тушааhан нооhонhоонь хэды шэнээн сэбэр утаhа гараhанаарнь харалсажа тогтоогдохо болонхой.

Х. ДОРЖИЕВ,
хони үсхэбэрилдэг совхозуудай трестын ахамад зоотехник.

hАЙН БЭЛЭДХЭЛТЭЙ

Тээсгэн хонидой нооhо хайшалалгын эхилхэhээ урда «Коммунизм» колхозой түб Инзагата тосхондо Зэдын аймагай ажахынуудай зооветмэргэжэлтэд, хайшалалгын пунктнуудые даагшад, классировщигууд, механизаторнууд, ахалагша хонишод сугларaa.

Зунай бэлшээриин үедэ хонидые хайшан гээд hайнаар адуулжа, түргэн таргалуулха, хүсэ шадал абхуулха, мүн хонидой нооhые яажа түргэнөөр, hайн шанартайгаар хайшалжа абаха тухай хөөрэлдөөн эндэ болоо. «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ П. К. Амагыров сугларагшадай урда үгэ хэлэхэдээ, ажахыдаа хонидой адуулгые хайшан гэжэ эмхидхэhэн, нооhо хайшалалгада яажа бэлдэhэн тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Зунай бэлшээриин үедэ хонишодойнгоо дунда социалис мүрысөө ямараар эмхидхэhэн тухай парткомой секретарь С. Ц. Гомбожапов хэлэбэ. Хонидой нооhо хайшалалгын ямараар эмхидхэгдэжэ байhан тухай зоотехник Э. Ж. Аюшеев хөөрэжэ үгөө.

Удаань семинарта хабаадагшад хонидой нооhо хайшалалгын томодхогдоhон пунктын бэлэдхэл хараба. Эндэ нэгэ доро 90 оньhон хайша хүдэлхэ юм. Нооhоной шанарые шалгаха, классыень зүбөөр тодорхойлхо бүхы түхеэрэлгэтэй лаборатори бии. Тэрээн соонь нооhоной сэбэр утаhанай гарасые шэнжэлхэ гидротүхеэрэлгэ тодхогдонхой. Нооhо багсалан мэшээглэхэ хоёр томо пресс табяатай. Оньhон машинкануудта халдаhан хонидой нооhоной даг хирэ, тоhо угааха уhа халаажа байха электробак бии. Пунктын дэргэдэ хүнүүдэй эдеэлхэ столово эмхидхэгдэнхэй. Хүдэлмэриин дүн харуулжа байха, ханын газетэ үлгэхэ самбар гэхэ мэтэ хуу түхеэрэгдэнхэй.

Колхоз бүхы 40 шахуу мянган хонидойнгоо нооhо хүдэлмэриин 15—16 үдэр соо хайшалжа абаха зорилготой. Тиихэдээ нооhо hайн лэ шанартайгаар хайшалха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдаха юм.

Семинарта хабаадагшад колхозой үнинэй хонишод Цырен Дамбиев, Даба-Самбу Батуев, Максаржаб Дашиев гэгшэдэй зуhалангай байрануудые хараа. Колхоз энэ жэлдэ бүхы шахуу отаранууудайнгаа зуhаланда зузаан хабтагай ханатай, дээрээ шифер хушалтатай, сарай hарабшатай хорёонуудые түхеэрэнхэй. Энэнь хонидые хура бороохоо халхалха, ехэ халуундашье оруулжа хургуулхадань таатай зохид байна.

О. КЛЕШНИН,
аймагай «Зэдын үнэн» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

США-гай ПРЕЗИДЕНТ Р. НИКСОН ЕРЭБЭ

Внуковска аэродром дээрэ угталга

Америкын Холбоото Штадуудай Президент Ричард М. Никсон hамгантаяа албанай хэрэгээр июниин 27-до Москва ерэбэ. США-гай гүрэнэй секретарь, национальна аюулгүйн асуудалаар президентын туhалагша Г. Киссинджер, США-гай президентын туhалагша А. Хейг, президентын туhалагша ба пресс-секретарь Р. Зиглер, национальна аюулгүйн асуудалаар президентын туhалагшын орлогшо Б. Скаукрофт, гүрэнэй департаментын советник Х. Сонненфельдт, Европын хэрэгүүдээр гүрэнэй секретариин орлогшо А. Хартман Р. Никсонтэй хамта Москва ерэлсээ.

США-гай Президентын самолёдой бууhан Внуковска аэродром Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёон шэмэглэгдэhэн байгаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, СССР-hээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин Р. Никсониие самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ халуунаар амаршалаа.

В. П. Брежнева, Л. Д. Громыко, И. Н. Добрынина Р. Никсониие, тэрэнэй hамгые самолёдой гэшхүүрэй дэргэдэ угтаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор М. А. Яснов, Г. С. Дзоценидзе, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. А. Кириллин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй министрнүүд Б. П. Бугаев, Т. Б. Гуженко, В. П. Елютин, Б. В. Петровский, Е. А. Фурцева, Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов, СССР-эй министрнүүдэй нэгэдэхи орлогшонор В. В. Кузнецов, М. Р. Кузьмин, СССР-эй МИД-эй коллегиин гэшүүн Г. М. Корниенко, СССР-эй МИД-эй протокольно таhагые даагша Д. С. Никифоров, бусад тусхай тушаалта хүнүүд США-гай Президентые, тэрээнтэй суг ябалсаhан хүнүүдые аэродром дээрэ мүн лэ угтаа.

США-hаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд У. Д. Стессел, угтагшадай дунда байлсаа. Р. Никсонтэй ерэлсэhэн тусхай тушаалта хүнүүдэй тоодо тэрэ оролсоно. Посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд, совет ба хариин журналистнууд эндэ байлсаа.

СССР-эй гурбан түрэлэй зэбсэгтэ хүсэнүүдhээ — ябаган сэрэгүүдhээ, лётчигууд болон морягуудhаа хүндэлэлэй харуул ниидэлгын поли дээрэ табигдаhан байгаа. США-гай Президент хүндэлэлэй харуулай начальнигай элидхэлые шагнаа.

Америкын Холбоото Штадуудай ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүдэй аялган зэдэлhэн байна.

Л. И. Брежнев, Р. Никсон совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа гараа. Тэдэнэр аэродром дээрэ сугларhан москвагайхидай хажууда ошожо амаршалаа.

США-гай Президент Л. И. Брежневтэй, Н. В. Подгорный ба А. Н. Косыгинтай хамта мотоциклистнүүдэй харуулаар үдэшүүлэн Кремль соо байрлаха гэр руу аэродром дээрэhээ ошоhон байна. Замдань тэдэниие Москва городой хүн зон амаршалаа.

Автомашинануудай ябажа гараhан үйлсэнүүд болон талмайнууд США-гай, мүн СССР-эй гүрэнэй тугуудаар, «Айлшалагты, Президент Никсон!» гэhэн үгэнүүдтэй транспарантнуудаар гоёон шэмэглэгдэhэн байгаа.

(ТАСС).

Л. И. БРЕЖНЕВ Р. НИКСОНТЭЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

Совет-американ харилсаануудай зарим асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев США-гай Президент Р. Никсонтэй июниин 27-до Кремль соо хөөрэлдэбэ.

1972 ба 1973 онуудта совет-американ дээдэ тушаалтадай уулзаhанhаа уламжалан болоhон hайшаалтай хубилалтануудые батадхалгада Москвада болохоёо байhан хэлсээнүүд туhалха, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаа саашадань хүгжөөлгэдэ шэнэ туhа нэмэри боложо, бүгэдэ нийтын эб найрамдалые бэхижүүлхэ гэжэ али али тала этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

(ТАСС).

Америкын Холбоото Штадуудай Президент Ричард М. Никсон hамгантайгаа июниин 27-до албанай хэрэгээр Москва ерэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аэродром дээрэ болоhон уулзалгын үедэ.

Фототелеграфаар абтаhан фото.

АЙЛШАНИИЕ ХҮНДЭЛЭЛГЭ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй правительство июниин 27-до Кремлиин Ехэ ордон соо обед эмхидхэжэ, Америкын Холбоото Штадуудай Президент Ричард М. Никсониие, тэрэнэй hамгые хүндэлбэ.

Өөртэйнь суг ябалсаhан американ гүрэнэй ажал ябуулагшад Президенттэй хамта обед дээрэ байлсаа.

Совет талаhаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, нүхэд А. А. Гречко, А. А. Громыко, А. П. Кириленко, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор М. А. Яснов, Г. С. Дзоценидзе, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор И. В. Архипов, Н. К. Байбаков, В. А. Кириллин, И. Т. Новиков, Л. В. Смирнов, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыш, СССР-эй министрнүүд, СССР-эй гүрэнэй комитедүүдэй түрүүлэгшэнэр бусад тусхай тушаалта хүнүүд байлсаа.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, США-гай Президент Ричард М. Никсон альга ташалгануудаар угтагдан, обед дээрэ үгэ хэлээ.

(ТАСС).

ШЭНЭ ЮУМЭ ҮҮСХЭГШЭДТЭ — ҮРГЭН ХАРГЫ

Республикымнай ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай, шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй зүблөөн Улаан-Үдэдэ һаяхан үнгэргэгдөө гэжэ манай газетэдэ мэдээсэгдээ һэн. Үйлэдбэриин ашаг үрэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй дүүргэхэ үүргэ тухай элидхэл зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Техническэ талаараа зүбөөр баримталагдаһан, үйлэдбэридэ горитой туһа үгэхэ орёо дурадхалнуудые оруулха, дурадхалнуудай экономическа ямар ашаг үрэ үгэхэ байһыень зүбөөр тодорхойлхо гэхэ мэтэ асуудалнуудта зүблөөндэ хабаадагшад ехэ анхарал хандуулһан байна.

1. ОЛОНОЙ ХАБААДАЛГА ОНСО УДХАТАЙ

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ промышленность продукци худалдаха үнгэрһэн гурбан жэлэй даабарине 103 процент дүүргэһэн, түсэбһөө гадуур 56 миллион түхэригэйһөө үлүүтэй продукци худалдаһан байна.

Авиационно, прибор бүтээлгын, «Электромашина», «Теплоприбор». Тимлюйн цементын болон асбоцементын заводуудай, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын коллективүүд научно-техническэ дэбжэлтэ түйлаһаниинь, үйлэдбэридэ шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлээ. Ямар аргаар амжалта түйлагданаб гэхэдэ; эдэ коллективүүд эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана, тэрэнээ үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулна.

Табан жэлые болзорһоонь уридшалан дүүргэхэ, техническэ орёо асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшадай оруулжа байһан хубита горитой ехэ.

Промышленностиин, транспортын предприятинуудай, хүдөө ажахын, барилгын организацинуудай эдэбхитэйшүүлэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Хэдэн мянгаад хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд, алба хаагшад техническэ зохёон байгуулхы ажалда хабаадалсажа, үйлэдбэриингөө ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, алмалта, арьбалалта түйлаха асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэнэ.

РСФСР-эй габьяата урлан нарижуулагшад, Социалис Ажалай Геройнууд Борис Захарович Поздеевэй, Владимир Иванович Немочкинэй, мүн «Электромашина» заводой инженер Дамба Лабхадоржиевай Пинзановай, Кировэй нэрэмжэтэ заводой слесарь Николай Семенович Титовой, «Теплоприбор» заводой инженер Юрий Николаевич Глухоедовай, Бурядай АССР-эй габьяата урлан нарижуулагша, локомотивна депогой Виктор Николаевич Чашинай, Бурядай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинадай инженер Николай Тимофеевич Кузьминовай болон бусад эдэбхитэйшүүлэй нэрэ республика доторо мэдээжэ болонхой.

ЛВРЗ-гэй ахалагша технолог И. И. Шкурко ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, материал болон түүхэй эд алмаха, продукциин шанар һайжаруулха олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ. Энэ урлан нарижуулагша 1950 онһоо хойшо 125 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 85 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абаха арга заводтоо олгоһон байна. ВОИР-ой соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Михеевагай даадаг нооһо сэбэрлэн угаадаг фабрикын туршалгын бригада жэл бүхэндэ хэдэн дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг юм. Энэ бригада гарай хүсөөр бүтээгдэдэг ажал оньһожоруулха, технологическа түхеэрэлгээ нарижуулха асуудалда гол анхаралаа хандуулна. Хүдэлмэришэд Соснин, Скородумов, Коршунов, Трофимов гэгшэд эдэбхитэй урлан нарижуулагшад юм. Бригадын бүхы гэшүүд урлан нарижуулгада хабаадалсана.

Зэдын комбинадай главна инженер Балдаевай хүтэлбэридэг эдэбхитэйшүүлэй бригадын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн нэгэ дурадхал жэл соо 120 мянган түхэригэй алмалта үгөө. Тиихэдэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Бурядай филиалай эрдэмтэд научно-исследовательска ажалаа ухаалан зохёолго гэжэ багсаагдаһан 37 мэдээсэл хэлэн байна. Эдэ мэдээсэлнүүд манай республикынгаа ухаалан зохёолгын ба шэнэ нээлтэнүүдэй талаар Гүрэнэй комитедтэ эльгээгдэһэн материалынгаа дай 25 процентынь болохо юм. 37 мэдээсэлэй 36-ниинь ухаалан зохёолгын дурадхал гэжэ тоологдоод, авторска үнэмшэлгэдэ хүртөө.

Химическэ эрдэмэй кандидат А. А. Изынеев физическэ, химическэ талаараа бэхи һайн полимернүүдые бии болгоһон ухаалан зохёолгын 62 дурадхалай автор юм. Тэрэнэй техническэ шиидхэбэринүүд харин оронуудта баталагдан абтаа. Англиин, Италиин, Франциин, ГДР-эй, Чехословакиин, Японой патентнэ захиргаануудта манай эрдэмтэдэ 14 патент үгэһэн байна. Нүхэр Изынеевэй бии болгоһон материалнууд оронoймнай химическэ предприятинуудта үйлэдбэрилэгдэжэ эхилээ.

Буряадай филиалай математикын болон тоололгын техникын лабораториин даагша А. Н. Буинов үйлэдбэриие автоматизацилха хэдэн асуудал амжалтатайгаар шиидхэжэ байна. Нүхэр Буиновай зохёоһон эдэбхи, детальнуудые элирүүлхэ түхеэрэлгэ үйлэдбэридэ аша туһатайгаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэ түхеэрэлгэ 63 мянган түхэригэй алмалта үгэһэн байна.

Зүүн-Сибириин технологическа институдай эрдэмтэд ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ муу бэшээр хабаадалсана. Мүн промышленностиин, транспортын инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ухаалан зохёолгын дурадхалнуудай авторнууд юм. Нёдондо республика доторнай хамта дүүрэнгээ ухаалан зохёолгын 110 дурадхал нэбтэрүүлэгдээ һэн.

Харин предприяти, барилга, транспорт дээрэ ябуулагдажа байгаа ухаалан зохёолгын, урлан нарижуулгын хүдэлмэри мүнөө үеын эрилтэдэ харюусажа шаданагүй. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар бии байгаа арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулха, материал, эд хэрэгсэл алмаха хэрэгтэ ухаалан зохёолго, урлан нарижуулга онсо үүргэ дүүргэнэ гэжэ һайн мэдээжэ. Теэд энэ хэрэгэй хаа хаанагүй һайнаар эмхидхэгдээгүй, тэрээндэ олон хүнэй хабаадуулагдаагүй ушарһаа республикымнай промышленностьда ажалай бүтээсэ түргэнөөр дээшэлнэгүй, гараар хүсөөр бүтээгдэдэг ажалай хуби үшөө ехэ байна.

Туһалбариин үйлэдбэриин, ашаа тээхэ, буулгаха ажал хүсэд оньһожоруулагдаагүй. Предприятинуудые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэглэхэ холын хараата түсэб зохёохоодо, энэ асуудалда ёһотой анхарал хандуулагданагүй. Гарай хүсөөр бүтээгдэдэг ажал усадхаһанай, туһалбариин үйлэдбэриие оньһожоруулһанай үндэһэн һүүри дээрэ ажалай бүтээсэ горитой ехээр дээшэлүүлхэ арга ябаһа бии. Харин энэ хэрэгтэ зорюулагдаһан үсөөн дурадхалнууд абтана, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Техническэ талаараа орёо, нэгэ доро олон асуудалнуудые шиидхэхэ арга олгоһон дурадхалнууд үшөө үсөөн. Иимэ ушарһаа зарим цехүүд, участогуудай үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулагдана, харин зарим газарнуудай үйлэдбэри гээгдэһэн зэндээ байна. Тиимэһээ зарим предприятинуудта урлан нарижуулгын хүдэлмэриин ашаг үрэ бага, продукци үйлэдбэрилгэ дээшэлнэгүй.

Республика доторнай нэбтэрүүлэгдэһэн нэгэ дурадхал ашаг алмалта үрэ дунда зэргээр 1240 түхэриг болобо. Харин орон доторнай нэбтэрүүлэгдэһэн нэгэ дурадхал 1619 түхэригэй алмалта үгэнэ һэн.

Иимэ байдал ямар ушар шалтагаантайб гэхэдэ, инженер, технигүүд, мэргэжэлтэд энэ хэрэгтэ олоороо хабаадалсанагүй. Республикымнай промышленность, транспорт, барилга дээрэ 15 мянган инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажаллана. Тэдэнэй 7 мянганиинь ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшадай бүлгэмүүдэй гэшүүд юм. Харин эдэнэй хахадынь лэ урлан нарижуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулха, жэлдээ абадаг салин хүлһээ харюулха, алмалта үгэхэ урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэһэн авиазаводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл бусад предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээгүй байһаар.

Иимэ дутагдал усадхаха ямар арга боломжо бии гээшэб?

2. ОЮУН БЭЛИГЭЭ — ЭГЭЭЛ ШУХАЛА ХЭРЭГТЭ

МҮНӨӨ үедэ техникэ түргэнөөр хүгжэжэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта научно-техническэ дэбжэлтэ түйлагдажа байна. Шэнэ станок, машина бүтээсэ ехэтэйгээр хэрэглэхын түлөө мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлхэһээ гадна хамтаараа эдэбхи үүсхэл гарган ажаллаха, оюун бэлигээ, эрдэм болбосоролоо үйлэдбэриин эгээл орёо, эгээл нарин, эгээл шухала асуудалнуудта хандуулха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэгдэһэн байна.

Алишье һалбарида техническэ дэбжэлтые түргэдхэхын түлөө хамтын эдэбхи үүсхэл гаргаха шухала юм. Урлан нарижуулагшадай эдэбхитэйшүүлэй бригада, бүлэг болон хамтараад, тэдэнэй хүдэлмэриие предприятиин али нэгэ гол мэргэжэлтэй, хүтэлбэрилхы түшаалтай хүдэлмэрилэгшын толгойлоод байхада, үйлэдбэриие хүгжөөхэ техническэ, экономическа эгээл орёо асуудалнуудые шиидхэхэ арга олдохо гэжэ дүй дүршэл харуулаа.

Жэлдээ 1500 дурадхал нэбтэрүүлдэг эдэбхитэйшүүлэй 528 бригада республикымнай арадай ажахыда тоологдоно. Гэбэшье предприятинуудай инженернэ албатан эдэ бригадануудай ажалые зүбөөр хүтэлбэрилнэгүй.

Конструктор, технолог, механик, экономист, мүн бусад мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд болон юрын хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн эдэбхитэйшүүлэй комплексно бригадануудые байгуулха хэрэгтэй. Тэдэнэй дунда социалис мүрысөө эмхидхэбэл, эрхим бригада гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ эхилбэл, хамтын эдэбхи үүсхэлтэ ажал бүришье ехэ ашаг үрэ үгэхэ байна.

Эдэ бригаданууд техническэ зүб шиидхэбэри олоһон, һайнаар баримталагдаһан дурадхалнуудые оруулжа шадаха юм. Үйлэдбэриин эгээл шухала асуудал шиидхэхын, ехэ ашаг үрэ үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө бригадануудай ажал түсэблэхэ хэрэгтэй.

Предприятинуудай, цехүүдэй, мастерска участогуудай технико-экономическа үрэ дүнгүүдые, бодото байдалые нягта һайнаар шэнжэлһэнэй, «нарин» газарнуудые элирүүлһэнэй һүүлээр эдэбхитэйшүүлэй бригадануудай хамтын хүсөөр бэелүүлхэ түсэб зохёохо шухала юм. Оюун бэлигээ, мэргэжэл шадабаряа гаргажа, үйлэдбэриин ямар нэгэ шухала асуудалда зорюулһан бригаданууд аша туһатай ехэ хүдэлмэри хэнэ. Тиимэһээ ухаалан зохёогшод, урлан нарижуулагшадай эдэбхи үүсхэлтэ ажал һайжаруулха гээшэ техническэ эдэбхи үүсхэлэй ашаг үрые дээшэлүүлхын эгээл шухала зорилго болоно.

Һүбэлгэн ухаагаа гүйлгэн, мэргэжэл шадабаряа гарган ажалладаг эдэбхитэйшүүл предприятинуудтамнай олон юм. Тэдэнэр хамтынгаа хүсэ шадалые ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ зорюулна. «Найман часай даабарие долоон час соо» гэһэн мүрысөө үүсхэһэн ЛВРЗ-гэй Семен Иванович Маковейн даадаг бригадын гэшүүд өөһэдынгөө хүсэ шадалаар участогайнгаа бүхы технологическа түхеэрэлгэ нарижуулан һайжаруулаа. Бригадын гэшүүд урлан нарижуулгада бултадаа хабаадалсажа, техническэ орёо асуудалнуудые шиидхэнэ. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ ехээр дээшэлүүлээ.

Ухаалан зохёолгын, урлан нарижуулгын дурадхал оруулха гээшэнь эдэбхитэйшүүлэй ажалай түрүүшын шата болохо юм. Харин эдэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, үргэнөөр хэрэглэхэ гээшэнь нүгөөдэ, бүри ехэ шухала шата болоно. Энэ хэрэгтэнь эдэбхитэйшүүлдэ бодото туһаламжа хүргэхэ хэрэгтэй.

«Теплоприбор» заводой хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйшүүлдээ иимэ һайн туһаламжа хүргэнэ. Патентнэ элдэб мэдээсэлнүүд захижа абтана. Конструктор, технолог, гол мэргэжэлтэдэй дундаһаа ниитын патентоведүүд томилогдонхой. Тэдэнэр ондоо тээ нэбтэрүүлэгдэһэн дурадхалнуудтай эдэбхитэйшүүлээ танилсуулна. Мүн заводто оруулагдаһан дурадхалнууд һайнаар шэнжэлэгдэдэг, элирүүлэгдэдэг. Тиимэһээ эндэ жэл бүхэндэ ухаалан зохёолгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэнэ.

Авиазаводой, локомотив-вагон заһабарилгын, «Электромашина», заводуудай, «Забайкаллес» комбинадай, геологоуправлениин олохон инженернүүд ухаалан зохёолгын ажалда хабаадалсажа, авторска үнэмшэлгэдэ хүртэһэн байна.

Харин энэ талаар бии байгаа арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ зүблөөн дээрэ элирүүлэгдээ. Урдань ондоо тээ нэбтэрүүлэгдэһэн дурадхалнуудые дабтаха гү, али тэдэнһээ шухала илгаагүй дурадхалнуудые оруулха баримта үзэгдэнэ. Иимэ дутагдал ямар ушарһаа дайралданаб гэхэдэ, патентнэ мэдээсэл абаха, дурадхалнуудай техническэ талые шэнжэлхэ хэрэг муугаар эмхидхэгдэнэ.

Прибор бүтээлгын, судна бүтээлгын, цементын заводууд, түмэр замай отделени, мяха-консервын комбинат, Зэдын комбинат, Буряадай модо болбосоруулгын болон мебелиин комбинат олон инженернүүдтэй аад, ухаалан зохёолгодо хабаадалсанагүй шахуу. Конструкторнуудай ба технологуудай таһаг, бюронууд, проектнэ институдай, дээдэ һуралсалай хүдэлмэрилэгшэд ухаалан зохёолго гэжэ тоологдохо хүдэлмэри муугаар ябуулна.

Залуу хүдэлмэришэдые эдэбхитэйшүүлэй бригаданудта хабаадуулхань ехэ шухала юм. Ухаалан зохёогшо, урлан нарижуулагша бүхэнэй залуу хүдэлмэришэниие даажа абаад, ажалдаа дүршүүлжэ, баян дүй дүршэлөө дамжуулан үгэжэ байбалынь, үйлэдбэридэ нилээд аша туһатай байха һэн.

Шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй үүргэ ба эрхэ шудалха, дурадхалнуудые бэлдэхэ, оруулха хэрэгтэ залуу урлан нарижуулагшадай һургуулинууд ехэ удха шанартай. Теэд иимэ һургуулинууд республика доторнай үсөөн, арбан предприяти бүхэндэ нэгэ һургуули эмхидхэгдэнхэй. Харин орон дотор абажа харахада, табадахи предприяти бүхэндэ иимэ һургуули бии байха юм.

Коммунис парти, совет правительство ухаалан зохёолго, урлан нарижуулга хүгжөөхэ, тэрээндэ олон хүниие хабаадуулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Энэ хэрэгтэ зорюулагдаһан хэдэн тогтоол, ухаалан зохёолго, урлан нарижуулга тухай түсхай дүрим баталан абтаһан байна.

Республикымнай эдэбхитэйшүүл парти, правительствын тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, урлан нарижуулга, ухаалан зохёолгодо олоороо хабаадаха гэжэ шиидээ. Тэдэнэр шэнэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, эдэбхи үүсхэлээ, оюун бэлигээ техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэрэгтэ зорюулха, энээнэй ашаар үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ тухайгаа мэдүүлээ, һанамжа дурадхалнуудые баталан абаа.

С. БАРДАМОВА.

ТОО, БАРИМТАНУУД

Энэ табан жэлэй эхинһээ хойшо республикымнай 3 эдэбхитэйшүүл РСФСР-эй габьяата урлан нарижуулагша гэһэн, 35 эдэбхитэйшүүл Буряадай АССР-эй габьяата урлан нарижуулагша гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

1973 ондо республикымнай шэнэ юумэ үүсхэгшэдтэ 413 мянган түхэригэй авторска урмашуулга барюулагдаа.

Урлан нарижуулгын дурадхалнуудһаа экономическа ашаг үрэ абалга жэл бүхэндэ дунда зэргээр 27 процентээр дээшэлнэ.

Республикымнай урлан нарижуулагшад табан жэлэй туршада 33 миллион түхэригэй экономическа ашаг үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ уялга абанхай. Тэрэнээ дүрбэн жэл соо дүүргэхэ гэжэ хараална.

Эдэбхитэйшүүлэй техническэ мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ түрүү дүй дүршэлэй 175 һургуули, консультаци үгэхэ 123 пункт республика доторнай бии.

Табан жэлэй үнгэрһэн гурбан жэл соо 26 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэһэн урлан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ.

Республика доторнай ВОИР-ой 18 мянган гэшүүд тоологдоно. Тэдэнэй 7,2 мянганиинь залуу урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод юм.

256 инженернүүдые нэгэдүүлһэн ниитын 26 патентнэ бюро, ниитын 33 конструкторска бюро техническэ документаци бэлдэхэ хэрэгтэнь урлан нарижуулагшадта туһаламжа хүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй габьяата урлан нарижуулагша, «Теплоприбор» заводой конструкторска таһагай начальник Ю. И. Глухоедов (зүүн гарһаа), республикымнай һүнэй промышленностиин нэгэдэлэй ахалагша механик, эдэбхитэй урлан нарижуулагша В. Е. Баташев, Улаан-Үдын маслосырбазын ахалагша механик В. И. Дамбуев хөөрэлдэжэ байна.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

МАГАДАНАЙ область. Хэлын Чукоткодо оршодог Иультинска руда шанаржуулдаг комбинадай гаргадаг продукци ороной арадай ажахыда айхабтар ехэ удха шанартай. Тус предприяти союз дотор олзоборилогдодог сагаан туулганай болон вольфрамай горитой хубиие үгэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дүй дүршэлтэй горняк Ленинэй болон «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендуудтай коммунист Валерий Хонякинай (дундань) хүтэлбэрилдэг проходческо бригадын гэшүүд. Тус коллектив табан жэлэйнгээ даабари 9 һараар болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

ТАСС-ай фотохронико.

ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

Май һарын амаралтын нэгэ үдэр Бага-Куналей тосхон ерээд, «хүн олдохогүйнь гээшэ гү» гэжэ зосоогоо бодоһоор корреспондент Соёлой байшан тээшэ шэглэбэ. Бетон, шэлээр бариһан томо гэгшын энэ байшан майн 1-дэ ашаглалгада үгтэһэн байгаа. Холоһоо харахада, хоёрдохи дабхарта шэл ханын саана хүнүүд бии янзатай хүдэлнэд. Ехэ үүдэн худар дүтэлөөд ерэхэдэнь, тэдэ зон «нүгөө үүдээр орогты» гэһэн тэмдэг үгэбэ. «Зүб даа. Һара тухай болоод, һунгалта болохоёо байна. Энэ шэнэ ордон дотор бүхы юумэеэ түхеэрээ, бэлдээгүйдэнь аргагүй» гэжэ корреспондент ойлгоно. Зосоонь ороходо, уужам, салуу. 500 хүнэй һууритай. Спортивна зал болон бусад таһалгануудтай. «Победа» колхоз өөһэдынгөө зөөреэр энэ ордон бодхоогоо, аймаг дотороо эгээл томо энэ байшан юм. Аймагай түб Бэшүүр тосхондо баригдажа байгаашань энээнһээ бага.

Хоёрдохи дабхарай нэгэ таһалга соо хүдөөгэй библиотекэ оронхой, библиотекые даагша Г. Ф. Фомин номуудаа эмхилжэ, тагууд дээрэ табижа байна.

Эндэхи дунда һургуулиин багшанар В. М. Смирнов, С. Г. Семенников гэгшэд агитпунктаяа гоёоно. политическэ гэгээрэлэй кабинет түхеэрнэд. Нэгэниинь «Победа» колхозой парткомой дэргэдэхи ниитэ эдэбхитэдэй хүсөөр хүдэлдэг политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша, нүгөөдэнь һунгуулиин участогай комиссиин түрүүлэгшэ байба. Яахабши, саг ошожо байна. Түхеэрээ, бэлдээгүйдэ аргагүй. Тиимэһээ хоюулан хамтараад хүдэлжэ байна. Алха, хадааһан болон бусад эдээнэй мэдэлдэ. Шэнэ столнууд табяатай. Ханадань ута гэгшын щит хадаба. Аймагай колхозой 1974 оной социалис уялганууд ами аминдаа эндэ хадагдаба.

— Эдэ бүгэдэн бултадаа пропагандада хабаатай. Мүнөө агитпункт ошоёбди, — гэжэ Семен Георгиевич багша Владимир Матвеевичта хандана. Алха, хутага, хадааһа болон бусадаа баряад, зэргэлээд байһан таһалга руу хоюулан ороно. Библиотекые даагша Г. Ф. Фомин, С. Г. Семенников хоёр В. М. Смирновой шабинар байһан байна. Мүнөө эдэнэр бултадаа сугтаа хүдэлдэг, эдэбхитэй сурталшад, агитатор, пропагандист, лекторнүүд болонхой, ажалшадай дунда хүндэтэй уладууд юм.

Корреспондент эдээнээр хөөрэлдэжэ нилээд болобо.

— Амаралтыншье үдэр фермэдэ гү, али полевой станда гү — иигээд лэ үнгэрхэл дээ, — гэжэ В. М. Смирнов хөөрэнэ.

Нёдондошье корреспондентын энээгүүр ябахада, колхозой партийна комитедэй секретарь Г. П. Смолин энэ хүниие магтанхай һэн. Лекционно хүдэлмэри, партийна пропаганда ударидадаг хүниинь В. М. Смирнов, тиихэдэ зураглан харуулһан хэрэгсэлнүүдые эмхидхэдэг хүниинь Г. Ф. Фомин гэжэ ойлгогдоо һэн.

Лекци хэдыдэшье, хаанашье уншаха гэхэдэ, В. М. Смирнов арсаха гэжэ байхагүй, тиигээд уншаһан лекцинь һонин байха. Лекци болохо гэжэ соносхолой гарахада, эндэхи ажалшад тон түрүүн «хэн лекци уншахаб» гэжэ элирүүлдэг юм. Лекци бүхэниинь (улас түрын асуудалааршье, экономикоорше байг, хамаагүй) нютагайнгаа байдалтай нягта холбоотой байдаг. Мүнөө юрэнхы уряа хүн зоной сэдьхэл ханаахаяа болёо», — гэжэ лектор өөрөө хэлэдэг. Тиимэ хадань колхозой ажахын һалбари бүхэнэй тоо, баримта тобойсо харуулалсаагүйдэ аргагүй.

Байгша оной январиин 1-һээ «Победа» колхоз һалбари һалбаряар ажахыгаа эрхилдэг гуримда оронхой хүдэлжэ байна. Үнгэрэгшэ намарһаа һү һаалиин комплекс барижа эхилһэн байна. Һаалиин хоёр фермэ нэгэдүүлэгдэнхэй. Эндэ бүхы юумэниинь үшөө хүсэндөө ороодүй. Тиигэбэшье үнеэдээ һааха, шэбхэ шабааһа гаргаха, уһалха мэтын ажал механизмын хүсөөр хэгдэнэ. Үнеэдэй тугалладаг тусгаар байра бии. Тэжээлэй кухни бүрин хүсэдөөр хүдэлгэгдэнэгүй.

Комплексые бүрин хүсэлдүүлхэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. Бултыень дүүргээд байхадань, һүнэй өөрынь үнэ хямдарха юм. Иимэ комплексын һайн талань харагданхай. Ажалай оньһожоруулагдахада, эндэ хүдэлхэ зон захаһаа олдоно байна. Һаалишанаар хүдэлһүүбди гэгшэд захаһаа. Иигэхэдээ һаалишадые бэдэрхэ гэлтэгүй. Энэ асуудал шиидхэгдэнхэй гээшэ. Эндэ 25 һаалишад, үшөө халаанай 7 һаалишад бии юм. Хамта дээрээ 60 хүн ажаллана.

Сэбэр һайхан һүнэй түлөө эндэхидэй тэмсэдэг туһайда онсо тэмдэглэлтэй. Комплексынь лабораторидо ороходо, медицнын ямар нэгэн эмхидэ ороһондол али арюун сэбэр. Һү шүүдэг түхеэрэлгэнүүд, тоһолигыень шалгадаг аппарат гэхэ мэтэнүүд эндэ хуу бии. Һүнэй тоһолиг, сэбэрыень, гашалангирынь бултыень өөһэдөө шалгажа, тоһоной заводто эльгээдэг юм.

Һүнэй сэбэр байхын түлөө һаалишад, үхэршэд бүри эртээнһээ — үнеэдээ сэбэрлэжэ энэ хэрэг эхилдэг юм. Үнеэд сэбэр байгаа һаа, сэбэр һүн һаагдаха гэһэн гуримаар эдэнэр үнеэдээ таһа сэбэрлэдэг болонхой. Үнеэн бүхэниие сэбэр байлгаһанай түлөө һаалишанда 1 түхэриг нэмэжэ түлэгдэдэг гуримтай. Хэрбээ һаалишанай даабариин бүлэг үнеэд соо нэгэниинь муухай байгаа хадань нэмэлтэ 50 процент түлөөһэн угтэхэ. Хэрбээ бүлэг үнеэд соонь 2—3 гү, али үшөө олон толгой үнеэд муухай байгаа һаань, һаалишан нэмэлтэ түлбэриһөө хаһагдаха юм.

Энэ мэтээр колхозой ажахын һалбари бүхэнһөө жэшээ харуулалсан, лекци хүн хөөрэлдөө хэхэдэнь, зондо ойлгосотойшье, һонирхолтойшье, бодомжо түрүүлхэшье байна бшуу.

Лектор В. М. Смирнов хорёод жэлдэ пропагандистаар хүдэлөө. Политическэ һуралсалай энэ жэлдэ методическа Соведэй түрүүлэгшээр, политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагшаар хүдэлнэ. Пропагандистнар, лекторнүүдтэ методическа туһаламжа үзүүлдэг, өөрөөшье лекци уншадаг гэжэ дээрэ тэмдэглэгдээ һэн. Энэ тосхондо 22 лекторһээ бүридэһэн «Знание» бүлгэмэй эхин организаци бии юм. Энэ хүнэй шабинар лектор, пропагандистаар хүдэлжэ байна.

Д. ЖУГДУРОВА.

ЭРДЭМ, НАУКА — АРАДАЙ АЖАХЫДА

ТАЛЛИН. Республикын түүхэй эдэй баялигуудые гамтай һайнаар ашаглаха, арадай ажахыда шухала хэрэгтэй химическэ шэнэ зүйлнүүдэй үйлэдбэрилгын технологи зохёохо, органическа синтезэй талаар үндэһэн шухаг шэнжэлгэнүүдые хэхэ гэхэ мэтын асуудалнуудые Эстониин ССР-эй Наукануудай академиин химиин институдай эрдэмтэд шэнжэлжэ байна.

Эдэнэй хэһэн шэнжэлгэнүүдэй ашаар витаминуудые, алкиламинуудые, мүн хангал һайхан бусад зүйлнүүдые комплексно аргаар үйлэдбэрилхэ технологи зохёогдоо, хубсаһа хунар угаадаг зүйлнүүдые, шампунь бэлдэхэ арга онол бии болгогдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ химиин эрдэмэй кандидат Х. Кийк ажалдаа.

ТАСС-ай фотохронико.

БАМ-ай БАРИЛГАШАДТА

Гусевска светотехническэ арматурын заводой 200 прожектор Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадта эльгээгдэбэ. Барилга дээрэ шухала хэрэгтэй гэрэлтүүлгын түхеэрэлгэнүүдые түсэбһөө дүүр бүтээхэ арга боломжонуудаа бэдэрэн олоходоо, ень гүйһан барилгашадай телеграммада предприятиин залуушуул иигэжэ харюусаһан байна.

Калининградска областиин Гусевска заводой комсомолшуүд иимэ телеграмма абахадаа, «Бултадаа субботнигто гаража хүдэлэе!» гэһэн уряа гаргаа һэн.

Гансал хүбүүд, басагад бэшэ, харин наһатай хүдэлмэришэдшье ажаллахаяа гараба. Захилынуудыснь эдэнэр үдэрэй турша соо дүүргэһэн байгаа.

(ТАСС-ай корр.).

БУРЯАДАЙ КОМСОМОЛОЙ 50 жэлэй ойдо

ТҮРҮҮШЫНХИДЭЙ НЭГЭН

1923 оной намар. Нарин-Горхон (Хори) нютагта маани хураан боложо байба. Энэ мүргэл 4—5 үдэр соо үргэлжэлдэг, олон зон — үбгэд, хүгшэдһөө эхилээд, залуушуул, үхибүүд хүрэтэрөө булта суглардаг бэлэй. Буян хэхэмнай гэжэ хүн зон ламанарта үргэл хэдэг, хэдэн хоногто маани уншадаг, масаглаабди гэжэ хөөһөөр һуудаг байһан юм. Хүн зоной олоороо сугларддаг газар энэл байгаа бшуу. Тон юрын лэ маани мэгзэм уншалган 1923 оной сентябрьда боложо байба ха.

Тингэжэ байтарынь нэгэ һүни нютагай залуушуул суглаа хэжэ, Үдын сомондо 9 хүнһөө бүридэһэн комсомолой үүр (ячейкэ) байгуулаа тэһэн — зар суу тарабаха. Маанида байһан ламанар, баян ноёд ехэл сошордонгёор энэ мэдээсэлдэ хандаба. Тиигээшьегүй һаха бэлэй даа. Айхабтар ехэ мүргэл буянгай ёһолол үнгэргэжэ байтарынь гар доороһоонь — энэл маанида сугларһан залуушуул һэмээхэн коммунис залуушуулай организаци байгуулба ха юм. Энэ хадаа зүрхэтэй зоригтойгоор хэһэн хэрэг үйлэ болоно. Юуб гэхэдэ, тэрэ үедэ Буряадай тала дайдаар ламын дамаари хэнгэрэг, бөөнэрэй хэсэнүүд үшөөл наярһан зандаа байгаа бшуу. Иигэжэ Үдын голой үргэн дэлюун дайдада залуушуулай түрүүшын коммунис организаци — Баян-Голой комсомолой ячейкэ байгуулагдаа һэн. РКСМ-эй Хориин айкомой дэргэдэ политическэ бэлэдхэл гараһан, эрдэмтэй бэрхэ хүбүүн Гомбожап Аюржанаев эндэ комсомолой организаци бии болгоо һэн. Тэрэ үедэ холо дайдаар таража һууһан буряад залуушуулые суглуулха гээшын бэрхэтэй байһан туладань маанида суглархадань, һамбаашалха баатай болоһон юм.

Буряад нютагта комсомолшууд бии болобо. Эдэ хэд гээшэб? Тон лэ юрын буряад зоной, үгытэй шадалтанай үхибүүд һэн. Эдээнэй олонхинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй шахуу һааб даа. Теэд эдэнэр яагаад комсомолдо ороо6 гэхэдэ, тэрэ үедэ суранзан мэтээр буряад зоной байдалда орожо байгаа шэнэ байдалай охин, партиин, комсомолой организацинуудай зүгһөө ябуулдаг идхамжын ехэ хүдэлмэри — эдэ бүгэдын ашаар буряад залуушуул шэнэ зам руу урагшаа дабшажа эхилһэниинь ойлгосотой. Үнэндөө буряад арадай хуушан байдалые үндэһөөрнь шэнэлхэ, бурхан шажанай, мухар һүзэгэй баршагһаа сүлөөлхэ, шэнэ арюун замда орохо гэрэлтэ одонуудай нэгэн энэ байһан юм.

Олон бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдоошье һаа, комсомолой энэ үүр түргэнөөр дэбжэжэ, хүсэ шадалаа нэмэжэ байба. Түрүүшынгээ жэлдэ 30 хүн болотороо олошороо. Тэрэ үедэ басагадые комсомолдо оруулха гэжэ ехэл ябуулга, нэбтэрүүлгын хүдэлмэри хэдэг бэлэйбди. Энэмнай тэрэ үедэ эгээл бэрхэшээлтэй асуудалнуудай нэгэн байһан юм гэхэдэ, мүнөө жэгтэйгээр дуулдажа болохо. Тиимэл саг байгаа бшуу. Юундэб гэхэдэ, эхэнэр зон алишье талаараа хориилтотой байһан юм. Суглаа хураалда ябаха, илангаяа комсомолдо орохоёо хүсэһэн басагые гү, али залуу эхэнэрые шоо үзэхэ, гэртэхиниинь, үбгэнүүдынь хориходо — иимэ байһан шуу. Бүхэли жэлэй нюурта гансахан басага — Норпилма Найдановае комсомолдо оруулаа бэлэйлди.

Тарбагатайда (мүнөө Удинск) комсомолшуудай суглаан татагдадаг байгаа. Энэ багай бүхы нютагуудһаа эдэнэр сугларха. Шэнэ гэшүүдые абаха асуудал хэлсэхэһээ гадна, үзэг бэшэг мэдэхэгүйшүүлые һургаха пункт эмхидхэхэ тухайда, эхэнэрнүүдэй дунда эрхилэгдэхэ хүдэлмэри тухай, таряашадай комитедэй (крестком) зүгһөө үгытэй ядуу айлнуудта туһаламжа үзүүлхэ тухай асуудал зүбшэгдэхэ даа. Суглаан бүхэнэй удаа политическэ һуралсал болохо. Комсомолшуудай эдэбхитэй, охитойгоор ажалаа ябуулдагынь хэлэхэ гүш. Нютагай һургуулиин багшанар Василий Добромыслов, Д-Н. Гуруев гэгшэд ямар эдэбхитэйнүүд гээшэ һэм! Партиин Хориин айкомой, комсомолой айкомой хүдэлмэрилэгшэд суглаандамнай хододоо ерэжэ, элидхэл хэдэг бэлэй.

Нютагай хүн зоной, залуушуулай дунда манай үүрэй комсомолшууд ойлгуулалжын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг, партиин, совет гүрэнэй политика нэбтэрүүлдэг, газар хубааха хэрэгтэ хабаадалсадаг бэлэй. Хүдөө нютагта болоно байгаа ангиин тэмсэлэй нэгэ хубинь энэ байһан юм.

Тэрэ үедэ хүн зоной дунда атеизмын хүдэлмэри ябуулха гээшэ бэрхэшээлтэй ажалай нэгэн байһан. Комсомолшууд энэ хүдэлмэридэ хам оролсоһон юм. Эдэнэр нэгэ нэгээрээ айлда орожошье хөөрэлдэдэг, шог ёгто үзэгдэлтэй концерт табидагшье, лама бандинарай, ноёд баядай хомхой хобдогые, мэхэ гохые наадалһан, шоглоһон, буряад эхэнэрэй байдал харуулһан богони найруулга табидаг бэлэй. Энэ бэрхэшээлтэй хэрэгтээ яһалашье амжалта туйладаг бэлэйбди. Комсомолоймнай үүр ехэ болоҗол, үргажал байха, бүхы ажалдамнай эхэнэрнүүдэй хабаададаг болоһондонь юунһээшье үлүүдэ тоолодог һэмди. Эдэнэр комсомолдошье ородог болоо бэлэй.

Түрүүшын юумэн түүхэйтэйшье һааб даа. Энэ хүдэлмэридөө комсомолшуудай гаргаһан алдуу эндүүе, дутагдалнуудые нюдаргашуул гоёл гэжэ хэрэглэхые оролдохо, комсомолой нэрэ хүндые хухалха гэжэ бии шадалаараа оролдохо даа. Нюдарган баяшуулай хүбүүд, басагад нютагай залуушуулай дунда идхамжа хэхэ, худхуулха, занаха, айлгахаһаа эхилээд элдэб ааша гаргадаг бэлэй.

Иимэ бэрхэшээлтэй эрхэ байдалда хүдэлжэ хатуужаһаар Баян-Голой комсомолой организаци ехэ ажал хэдэг һэн. 1928 ондо Баруун-Хасууртайдаа комсомолой түрүүшын хүдөө ажахын коммуна байгуулаа агша бэлэй. Комсомолшууд Г-Ж. Аюржанаев, Р. Дариев, Б. Мархуев, Ж. Сумбонов болон бусад энэ коммунадаа түрүүлэн ороо һэн.

Шэнэ байдалай түлөө тэмсэлэй гал дүлэн соогуур Баян-Голой комсомолой организаци ургаһан, бэхижэһэн, аймаг соогоо томо организацинуудай нэгэн болоһон юм. Партиин организацин ургаха үндэһэ һуури болоо бэлэй. Эдэнэрэй олонхинь мүнөө маанадай дунда үгы даа, нилээд олон комсомолшууд Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда амиа наһаяа үгөө.

Түрүүшын комсомолшуудай ашанар, гушанар ахамад үетэнэй ажал хэрэгэй туг дээрэ үргэжэ, ажалайнь һайн һайхан ёһо заншал улам арьбадхажа ябанад.

Д. БУМБЕЕВ,
РКСМ-эй Баян-Голой комсомолой ячейкын секретарь ябаһан. 1924 онһоо комсомолой гэшүүн.

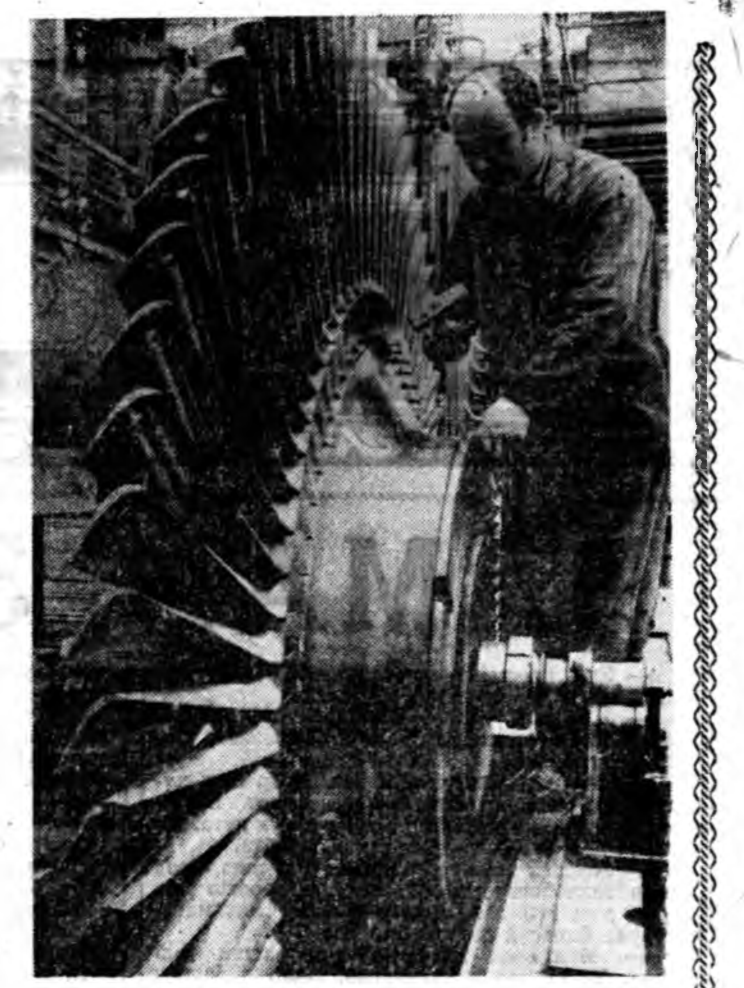

ЧССР. Арадай засагай жэлнүүдтэ Пльзенскэ «Шкода» гэдэг машина бүтээлгын комбинат социалис оронуудтай нягта хани харилсаатайгаар ажаллажа, Чехословакиин машина бүтээлгын түрүү зэргын предприяти болоо. Эндэ бүтээн гаргагдадаг электровозууд болон металл болбосоруулдаг хүндэ станогууд, электростанцинуудай турбинанууд болон троллейбусүүд, орёо металлургическа ба энергетическэ түхеэрэлгэнүүд эсэгэ ороной арадай ажахыда бата найдамтайгаар алба хэхэһээ гадна, хилын саанахи олон арбаад оронуудта үргэнөөр мэдээжэ болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: слесарь Франтишек Соукуп Румыниин Социалис Республикын захилаар бүтээгдэжэ байһан турбинын мөөр болбосоруулжа байна.

ЧТК—ТАСС-ай фото.

ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ АЛХАМ

ЯМАР ГОЁ һайхан гээшэб даа Түнхэн нютагнай. Байгал шадарай зүүн талын «Швейцари» гэжэ хүнүүд дэмы хэлсэдэггүй хаш. Урагшаа харахадаш олон янзын ургамалнуудаар хушагдаһан номин хүхэ һарьдагууд. Хойшоо харахадаш сайбарлаһан байха Саяан уулын саһата үндэр хушуунууд.

Түрэл нютагайнгаа хоншуухан сэбэр агаараар амилан, сэдьхэл һанаагаа баясуулан, иишэ тиишэ харан һонирхожо ябатарни, хажуудам һууһан таниха үбгэн:

— Үнинэй нютагаараа ябаагүй гүт? — гэжэ намһаа асууба.

— Олохон жэл болошобо хаш.

— Таниие харахадаа, тиимэрхүүгээр ойлгожо ябанаб. Нютагнай хэр ондоо болоожо байнаб?

— Ондоохо лэ болоод байна даа.

Үнэхөөрөөшье, эндэхи ажалша арад зоной оролдосо, тэмсэлээр гоё һайхан Түнхэн нютаг жэлһээ жэл бүри хубилжа, гоё дээрээ гоё, баян дээрээ баян дэлгэр болоожо байнхай. Түсэбтэ табан жэлээр хараалһан түсэб зорилгонуудаа хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө түнхэнэйхид шармайн оролдожо байнад.

• • •

САЯАНАЙ ХОРМОЙДО.

Ц. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ТҮРЭЛ ҺАЙХАН ТҮНХЭНДЭМ

АМЖАЛТА ТҮГЭС ЖЭЛНҮҮД

БУРЯАД оронноймнай зарим нютагуудта орходоо Түнхэнэй аймагай ажахынууд үргэн уужам тала дайдаар бага юм. Хэды тиимэшье һаань, эндэхи ажахынууд ой модо отолжо, болдог солдог сэбэрлэжэ, намаг һужаа хатаажа, газар тарялангайнгаа талмай үргэдхэжэл байдаг. Һүүлшын хэдэн жэлэй туршада аймаг соо 2.500 гектар шэнэ газар хахалагдажа, тарилга хэгдээ. Аймагай механизаторнууд тарилгынгаа газар һайнаар элдүүрилжэ, түрүү дүй дүршэл, агротехникын туйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэн, жэл бүри үндэр ургаса абадаг болонхой.

Аймагай ажахынуудай шэнэ газар элдүүрилхэ, үндэр ургаса абаха хэрэгтэнь гүрэн түрэмнай аргагүй ехэ туһа хүргэжэ байдаг. Үнгэрөөшэ дүрбэн жэлэй туршада аймагай колхоз, совхозууд 143 трактор, таряа хуряадаг 60 комбайн, ашаанай 77 автомашина болон бусад элдэб янзын шэнэ техникэ абаа юм. Жэл бүри аймагай ажахынууд хэдэ хэдэн мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абажа хэрэглэнэ.

Энэ жэл хэды хүйтэн, хүнд хабарай болоошье һаа, аймаг соо тарилгын хүдэлмэри саг болзортоо, һайн шанартайгаар үнгэрөө. Мүнөө хаа хаанагүй һайн ургаса гараба, хүн зоной сэдьхэл баярлуулжа байна.

Адуу малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмынь дээшэлүүлхэ түсэб аймаг соо баһал муу бэшээр дүүрэжэ байна. Түсэбтэ табан жэлэй гурбан жэлдэ эбэртэ бодо малай тоо 2.000 шахуу, хонидой — 8.300, моридой — 250 толгойгоор олошороо. Тиихэдэ һү абалга 12 процент, мяха — 8 процент дээшэлээ.

Аймагай малшад түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ абаһан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэн, гүрэндэ мяха, һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Июниин 15-най байдалаар аймаг гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 137 процент, һү — 108 процент дүүргээ. Гүрэндэ һуу малай продукци түсэбһөө гадуур худалдалга үргэлжэлһөөр. Илангаяа «Сибиряк», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай Саяанай совхозой малшад шударгы һайнаар хүдэлжэ байнад.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ — ДҮРБЭН ЖЭЛДЭ

ТАБАН жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн социалис мүрысөөн аймагай колхоз, совхозуудай фермэ, отара, гүүртэнүүдээр үргэнөөр дэлгэржэ байна. Энэ тон шухала хэрэгтэ Саяанай совхозой гахайн фермын коллектив (фермые даагша орденто Даша Дадановой) һайн жэшээ харуулна. Эдэнэр табан жэлэйнгээ түсэб дүрбэн жэлдэ дүүргэхэбди гэһэн уялга абаад, тэрэнээ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байна.

Түсэбэй ёһоор, түс фермэ табан жэлэй туршада 9.836 центнер гахайн мяха абажа, 8.730 центнерынь гүрэндэ худалдаха ёһотой юм. Энэ жэлэй июниин нэгэндэ 8.204 центнер мяхан абтагдаад, 7.282 центнерынь гүрэндэ худалдагдаад байна. Табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын тула фермын гахайшад 1.632 центнер мяха абажа, 1.448 центнерынь гүрэндэ худалдаха зэргэтэй. Жэлэй дүүрэтэр иимэ мяха абажа, гүрэндэ худалдаха гүйсэд арга боломжо фермэдэ бии. Мүнөө хэдэн зуун гахай томо болгогдожо, зариманиинь гүрэндэ тушаагдахаар бордогдон шахагдажа байна.

Табан жэлэйнгээ түсэбөөр хараалагдаһан мяха абажа, гүрэндэ худалдахын тула фермын хүдэлмэрилэгшэд 14.200 поршоонхо абажа томо болгохо уялгатай байгаа юм. Энэ жэлэй июниин нэгэнэй байдалаар эндэ 13.261 поршоонхо абтаад, томо болгогдоо гэхэ гү, али түсэбэй дүүрэтэр 939 толгой дутаад байна гээшэ. Эдэ поршоонхонууд ойрын хэдэн һарын туршада абтахаар хараалагдана.

Гахайн фермэдэ жэшээтэ һайнаар хүдэлдэг, табан жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэһэн гахайшад бии. Жэшээлхэдэ, эхэ гахайнуудые харууһалжа байдаг Евдокия Замбулаева табан жэлэй туршада 1.420 поршоонхо абаха зорилготой байгаа. Июниин нэгэндэ тэрэ 1.460 поршоонхо абаад, томо болгохо цехтэ тушаагаад байна.

— Би гахайн фермэ дээрэ арбан наймадахи жэлээ хүдэлжэ байнаб, — гэжэ Евдокия Петровна хөөрэнэ. — Үнгэрөөшэ жэл даалгагдаһан эмэ гахайнуудайнгаа толгой бүриһөө 22,2 поршоонхо абажа тушаагаа һэм. Мүнөө жэлэй эхинһээ эмэ гахай бүриһөөн 19,5 поршоонхо абаад байнаб.

Гахайшан С. Ш. Ангарова, В. И. Батракова гэгшэд табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээд байна. Эмэ гахайнуудые хаража байдаг Соня Ангарова табан жэлэй түсэбэй ёһоор 1.065 поршоонхо абажа тушааха уялгатай байгаа һэн. Мүнөө 1.114 поршоонхо абажа, ондоо цехтэ тушаагаад, түсэб уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээд байна гээшэ.

ЗОНОЙ ЗОЛ ЖАРГАЛ

ҺАЯХАН үнгэрһэн СССР-эй Верховно Соведые һунгаха һунгалтын үглөөгүүр бюллетеньнүүдээ урна руу хаяхынгээ урда тээ 90 гаран наһатай, 1944 онһоо КПСС-эй гэшүүн Шабаалай Данзанов үбгэн иигэжэ хэлээ бэлэй:

— Манай арад зондо зол жаргал асарһан агууехэ ленинскэ Коммунис партидаа, түрэл Совет правительстводаа дуугаа баяр баясхалантайгаар үгэхэм!

Бүгэдэ зонойнгоо һанал бодол буурал толгойтой үбгэн тон зүб хэлээ. Хүн зоной һуудал байдал, соёл культура хэды шэнээн хубилан хүгжөө гээшэб! Ороһон гэртэ радио, телевизор, холодильник, велосипед, мотоцикл, заримандань автомашина болон бэшэ үнэтэ хэрэгсэлнүүд.

Аймагай тосхонууд ямар түргэнөөр хубилан гоё болоо гээшэб! Тоорo, Жэмһэг, Зүүн-Мүрин, Түнхэн, Хуурай Һобог, Таһархай болон бэшэшье тосхонуудай хуушанай ганса нэрэнь үлөө гэхэдэ алдуу болохогүй. Хэдыхэн жэлэй урда тээ эдэ тосхонуудаар дүрбэн гү, али найман ханатай модон гэрнүүд, ниитын багахан байшангууд харагдагша һэн.

Мүнөө хараад үзыт! Тосхон бүхэндэ һургуулиин, совхозой гү, али колхозой правлениин, культурын томо һайхан байшангууд, шэнэ магазинууд, больницанууд, спортын залнууд, хүүгэдэй ясли, саадууд болон бусад ниитын барилганууд бии болонхой. Хүнэй һуудаг байра ямар болооб! Тэдэниие шэнэ гэрнүүд гэхэдэ буруу, удхань гүйсэд хэлэгдэнэгүй гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, гэр гээшэмнай зааханууд, модон байра ха юм.

Хаагууршье яба — барилга, барилга. Энэниие харахадаа, сэдьхэл зүрхэншни баярлаха. Һүүлшын хэдыхэн жэлэй туршада аймаг соо дунда һургуулиин хоёр, эхин һургуулиин нэгэ, һурагшадай байха нэгэ байшангууд, хүүгэдэй гурбан саад, яслинууд, һуралсалай хоёр мастерской, хүн зоной һууха нилээд олон туранууд болон бусад ниитын барилганууд хэгдэжэ, ашаглалгада үгтөө.

Түнхэн нютагта үзэсхэлэн һайхан, үнэтэй домтой аршаантай газар олон юм. Аршаан, Ниловэ Пустынь, Хонгор уула, Вышкэ, Папиин аршаан гэхэ мэтэ газарнууд гансашье манай Буряад орондо бэшэ, Эхэ оронноймнай бэшэшье республика, хизаар, область, хотонуудаар мэдээжэ болонхой. Эдэ аршаантай һайхан газарнуудаар мүнөө хэдэ хэдэн томо корпусууд, пансионадууд, амаралтын гэрнүүд баригдаад, жэл бүри хэдэн мянган ажалшад амаржа, бэеэ эмшэлжэ байдаг.

Ц. СУБАНОВ,
манай тусхай корр.

КУБИН-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺҮЛДЭ

ГАВАНА. Мариэль хотодохи (Гавана провинци) Кубын эгээл ехэ «Максимо Гомес» гэжэ электростанцие үргэдхэхэ ажал түлэг дундаа ябуулагдажа байна. Станциин үйлэдбэрилэн гаргадаг электрын элшэ хүсэнэй хэмжээн һараһаа һара бүри ехэ болоно.

Совет проектээр, совет инженернүүд болон техникүүдэй хабаадалгатайгаар бодхоогдоһон энэ станци СССР-һээ асарагдаһан түхеэрэлгээр дүүрэн хангагданхай юм. Энэ станци хэдэн арбаад промышленна предприятинуудые, малай ажахынуудые, шубуудай фермэнүүдые, уһалууриин бүлэг түхеэрэлгэнүүдые электрын элшэ хүсөөр хангана.

200 мянган киловатт хүсэтэй байһан энэ электростанцида гурбан шэнэ энергоблогой тодхогдоходо, тэрэнэй хүсэн 500 мянган киловатт болохо юм. 1972 оной декабрьда баталагдаһан Совет-кубин хани барисаае хүгжөөхэ тухай хэлсээнэй ёһоор, энэ ажал ябуулагдажа байна. Тэрэ хэлсээнэй ёһоор, Кубада электрын элшэ хүсэ хүгжөөлгэдэнь Советскэ Союз техническэ туһа хүргэхэ юм.

Революциин урда тээхи 1958 онтой сасуулхада, Кубада электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ гурба дахин ургаһан байна. Олтирогой холын нютагуудта электрын гал хэрэглэгдэдэг болонхой.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДҮҮРЭХЫН УРДА ТЭЭХЭНЭ

ВАРШАВА. ПНР-эй завод, фабрикануудта, барилгын олон талмайнууд дээрэ эдэ үдэрнүүдтэ ажалай эршэ бурьялна. Национальна һайндэр Арадай Польшын мүндэлһөөр гушан жэлэй ойе нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө республикын ажалшад социализм байгуулха хэрэгтэ хубитаяа оруулхые эрмэлзэн ажаллана.

Барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд ажалай ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр болзорһоонь 19 һараар урид табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабарие дүүргэһэн байна. Польшын арадай ажахын ямаршье һалбарида энээнһээ урид иимэ ехэ амжалта туйлагдаагүй юм. Цементын шэнэ заводуудые бодхоохо хэрэгтэ эндэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагдадаг байна. Келецкын воеводстводо болзорһоонь жэлээр урид цементын предприяти ашаглалгада тушаагдахаар бэлэдхэгдэнэ. Опольско воеводстводо ПНР-эй цементын эгээ томо завод болохо предприяти хурдан түргэнөөр бодхоогдожо байна.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон·телеграф·радио

ВАШИНГТОН

Шахардуу байдал һуларуулха талаар шэнэ шухала алхам

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Р. Никсонэй хоорондо Москвада эхилһэн хөөрэлдөөнүүд Холбоото Штадуудай хүн зоной анхарал ехээр татана. Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ходо ходо уулзалга хоёр ороной арадуудай хоорондо үгээ ойлголсохо, бүгэдэ ниитын эб найрамдал хангаха хэрэгтэ туһалха байна гэжэ американ конгрессэй гэшүүд тоолоно.

Гадаадын хэрэгүүдые эрхилдэг сенадтахи комиссиин түрүүлэгшэ У. Фулбрайт конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Москвада болохо хөөрэлдөөнүүдэй үеэр шахардуу байдал һуларуулха политикын гол хоёр шэглэлээр — зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хинаха ба худалдаа наймаа үргэдхэхэ талаар амжалта туйлагдаха байха гээд этигэн найдажа байһанаа У. Фулбрайт мэдүүлээ.

Холбоото Штадуудтай харилсаагаа һайжаруулхые совет хүтэлбэрилэгшэд үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ гэжэ У. Фулбрайт тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Али алиндань ашатай харилсаан

ТАСС

Хоёр талын холбоо барисаа хүгжөөлгэдэ шухала үүргэтэй совет-американ экономическа харилсаан улам бүри үргэдэжэ байна гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Үнгэрһэн хоёр жэлэй турша соо СССР-эй, США-гай хоорондо худалдаа наймаан нилээд хүгжэһэн байна. 1973 ондо хоёр ороной хоорондохи худалдаа наймаан 1,4 миллиард доллар болоһон гэхэ гү, али 1972 оной хэмжээе хоёр шахуу дахинаар үлүүлһэн байха юм. Худалдаа наймаанай хэмжээн улам үргэдэжэ байна гээд газетэдэ тунхаглагдаһан статья дотор хэлэгдэнэ.

СССР-эй, Холбоото Штадуудай хоорондохи бүтэмжэтэй һайн, али алиндань ашатай туһатай харилсаанай жэшээе «Нью-Йорк таймс» дурдана.

ДЕЛИ

Ажалшадай аша туһа хамгаалха

ТАСС

Орон дотороо социальна дэбжэлтэ, демократическа хубилалтануудые хэхын түлөө хархис хүсэнүүдтэ, ехэ капиталда эсэргүү тэмсэлдэ Индиин зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүд, түрүү үзэлтэй хүсэнүүд нэгэдэлээ улам бэхижүүлхэ ёһотой гэжэ Индиин Компартиин Национальна Соведэй генеральна секретарь Раджешвара Рао тэмдэглээ. Бихар штадай ниислэл — Патна хотодо болоһон митинг дээрэ тэрэ үгэ хэлэһэн байна.

Ороной элдэб районуудта хархис хүсэнүүд «толгойгоо үргэжэ» байна гээд Р. Рао тэмдэглээ. Шажан мүргэлэй эмхинүүд үндэһэ яһанай илгаа гаргаһан элдэб уряа хэрэглэн, хүдэлмэришэн ангиин эб эе таһалхые һэдэнэ гэжэ тэрэ хэлэбэ. Иимэ ушар Махараштра штадта үзэгдэһэн байгаа. Орон доторхи социальна-экономическа хүгжэлтэ дэбжэлтын замда тойбо татаха гэһэн нэгэл эрмэлзэлтэй байһаниинь элирүүлэгдээ.

БУДАПЕШТ

Хөөрэлдөөнүүд үргэлжэлһөөр

ТАСС

ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар түрүүтэй Венгриин делегациин, МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй Монголой делегациин хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ болоожо үргэлжэлһөөр.

МТИ агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй гол шухала асуудалнууд үнэн зүрхэнэй, хани халуун, нүхэр ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хөөрэлдөөнүүдэй үеэр зүбшэн хэлсэгдээ, уласхоорондын байдалай гол шухала асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсээ.

БУДАПЕШТ

Ханинарай холбоо барисаан

ТАСС

Экономическа ба научно-техническэ харилсаанай талаар Венгриин, Монголой правительствануудай хоорондын комиссиин наймадахи сессиин протоколдо эндэ гар табигдаа. Энэ протоколой үндэһөөр ВНР-эй туһаламжаар Монголдо баригдаһан предприятинуудай үйлэдбэрие үргэдхэлгэдэ, уласхоорондын геологическа экспедицинүүдэй хүдэлмэридэ Венгриин мэргэжэлтэд туһа хүргэхэ, хабаадаха байна. Уһанай ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институт Монголдо эмхидхэн байгуулхадань, уһалууриин түхеэрэлгэнүүдые барихадань, ВНР мүн лэ ехэ туһа хүргэхэ юм.

ВАШИНГТОН

Экономикын асуудалнууд урдынхяараа байһаар

ТАСС

США-гай экономико американ правительствын һанаанинь зобооно. Тиимэһээ президент Р. Никсон экономикын талаар түрүү советнигүүдтэеэ ээлжээтэ зүблөө үнгэргэбэ. Американ экономикын элдэб асуудалнууд зүблөөн дээрэ хаража үзэгдөө гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ мэдээсээ.

Зүблөөнэй дүүрэмсээр, Р. Никсонэй мэдүүлгэ тунхаглагдаһан байна. Экономическа асуудалнуудые бүрин хүсэдөөр шиидхэхэнь хүшэр бэрхэтэй байна гээд энээн дотор хэлэгдэнэ.

БОНН

Г. Венерэй хэлэһэн үгэ

ТАСС

Бундестагта СДПГ-гэй бүлэглэлэй түрүүлэгшэ Г. Венер үгэ хэлэхэдээ, ЧССР-эй ба ФРГ-гэй хоорондохи договорой бэелэлгэдэ тойбо татадаг ХДС/ХСС бүлэглэлэй хархис муухай ябуулгануудые эрид буруушааба. Энэ договор эсэслэн баталха хэрэгтэ эдэнэр тойбо татахые оролдоно гэжэ Венер мэдүүлээ.

Баталан абаһан договорнуудаа ФРГ-гэй бэелүүлжэ шадахагүй байһан тухай олон оронуудта һэжэг түрүүлхые ХДС/ХСС эдэ ябуулгануудаараа оролдоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Европын гүрэнүүдэй хилэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байхын түлөө бундестагай олонхи делегадууд тэмсэнэ гэжэ Г. Венер хэлээ.

НЬЮ-ЙОРК

Эб найрамдалай аша туһада

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха талаар бүхэдэлхэйн конференцидэ бэлэдхэл хэхэ, зарлаха тухай правительствынгаа хараа бодолые Венгриин Арадай Республикаһаа ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэлгэтэ эмхи ООН-ой Генеральна секретарьта мэдээсэбэ.

Ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар зэргэ оршохо гол ёһонуудай үндэһөөр һүүлэй үедэ уласхоорондын байдал һайжаржа, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаан заһаржа байна гээд бэшэг дотор хэлэгдэнэ. Энээнэй аша туһые дэлхэйн арад түмэн мэдэржэ байнхай. Хэдэ хэдэн шухала договорнуудые, хэлсээнүүдые баталан абаһанай ашаар эб найрамдал бэхижэжэ, уласхоорондын аюулгүй байдал хангагдажа байна.

БРЮССЕЛЬ

Антлантиин декларацида гар табигдаба

ТАСС

Атлантиин декларацида гар табилга НАТО-гой штаб-байшан соо болоо. НАТО-гой Соведэй һаяхан Оттава хотодо болоһон сесси дээрэ энэ деклараци һайшаагдаһан. Хойто Атлантиин бүлэглэлэй мэдээжэ гол ёһонууд энээн дотор дабтагдана. Декларациин проект зохёохын тула 14 һара хэрэгтэй болоһон байгаа.

США-гай президент Р. Никсон, Англиин премьер-министр Г. Вильсон, ФРГ-эй канцлер Г. Шмидт, Франциин премьер-министр Ж. Ширак болон НАТО-до хабаатай оронуудай хүтэлбэрилэгшэд гараа табиба.

ЮУМЭНЭЙ ҮНЭ СЭН ХҮНДЭРНЭ

Юумэй үнэ сэнгэй хүндэрэлгые, мүнгэнэй үнын уналгые зогсоохын тула капиталис гүрэнүүд элдэб ябуулгануудые хэбэшье, урагшагүйдэжэ байһаар. Капиталай оронуудта юумэнэй үнэ сэн таһалгаряагүйгөөр нэмэнэ.

БОНН. Энэ жэлэй май һарада ФРГ-дэ промышленна эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй оптово үнэ сэн нёдондо жэлэйхиһээ 17 процентээр хүндэрһэн байна.

Июлиин 1-һээ хойшо ФРГ-дэ почтын тарифууд, телефоноор хөөрэлдэһэнэй түлөө түлбэри нилээд дээшэлхээр хараалагдана.

ВАШИНГТОН. Энэ жэлэй май һарада Холбоото Штадуудта эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, промышленна эд бараанай үнэ сэн ехээр нэмээ. Хилээмэнэй, сахарай, алим жэмэсэй, овощой ба эдеэ хоолой бусад зүйлнүүдэй сэн хүндэрһэн байна. Бензинэй, автомобилиин тоһо түлишын, мебелиин, тамхинай сэн мүн лэ нэмэһэн байха юм.

1967 онойхитой жэшээбэл, тусхай статистикын мэдээнүүдэй ёһоор, США-да үргэн хэрэглэлэй эд бараанай сэн 45,6 процентээр хүндэрһэн байна. Медицинскэ хангалгын түлбэри, электрын элшэ хүсэнэй, газай сэн хүндэрөө.

ЛОНДОН. Үнгэрһэн долоон хоногой турша соо Англида эдеэ хоолой 370 зүйлэй сэн нэмэһэн байна. Эдэ бүгэдэнһөө уламжалан ороной үргэн ниитэ ажалшадай байдал улам муудана.

(ТАСС).

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Залуу хүнэй ажабайдалһаа.
- *Уран шүлэгэй долгин.*
- **Шог ёгто мүрнүүд.**

ЗАМАЙ ЭХИН

— Зай, ши хаана ошохоёо байнаш, ямар институтда орохошниб?

— Юрэдөөл, гэрһээ холохон лэ ошожо, ямар нэгэн институтда толгойгоо шэхэжэ үзэхэл һанаатайб.

— Би нютагтаа үлэхэм даа. Хоёр жэл хүдэлөөд байхадаш колхозой степендиат болгохобди гэнэ. Эндэмнай хүдэлхэ хүнүүд дуталдана ха юм. Энээниие ойлгохо ёһотойбди.

— Абамни инженер боложол үзэ гэнэ. Теэд тэрэ технологическа институтдаш орожо шадаха хүн гүб даа, бишни физикэ, математикаараа бирагүй ха юм биб даа.

— Манайхин врач болохол һэнши гэлсэнэ. Би өөртөө найданагүйб. Аяар долоон жэлдэ һураха гээшэнь! Эсэгдэшөөл даа. Туршахал болоо юм ааб даа.

Иимэрхүү хөөрэлдөөнүүдые хүдөөгэй залуушуулай дунда абабал, дуулахал байхат. Бүгэдөөрөө дунда һургуулиин эрдэмтэй болохо гэһэн манай ороной хүбүүд, басагад арбадахи класс дүүргэһээр лэ ажалай ехэ замай эхиндэ гарана ха юм.

Тэдэнэрэй урда захагүй олон харгы зам нээгдэнхэй. Али замыень шэлэхэб, хаагуурнь ябаа һаа, бүхы наһан соогоо жаргалтай, сэдьхэл дүүрэн, хүдэлмэреэрээ урмашажа ябахаб? Хүндэ харгыень гү, али хүнгэнииень хараха гү? Эжэл хонгор тоонто нютагтаа, хамта үдэһэн үеын нүхэдөөрөө үлэхэ гү, али танигдаагүй холын хото городто ошохо гү? Эхэ, эсэгынгээ ажаллажа ябаһан элдин талада хабаяа харуулха гү, али хүн болоһоор орожо үзөөгүй завод, фабрикада хүдэлхэ гү?

Эдэ олон асуудалнууд хүдөөгэй дунда һургуули дүүргэгшэдэй һанаа сэдьхэлые хүлгөөхэ ёһоороо хүлгөөнэ. Хэн эдэнэртэ зүб замаа шэлэхэдэнь туһалха ёһотойб? Эхэ эсэгэнэрынь, эгэшэ аханарынь, хүндэлжэ ябадаг багшанарынь, түрэл нютагайнь колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд үхибүүнэй дура зоригые, бэлиг шадабарииень харалсажа, харгы замыень олгуулха уялгатай.

Теэд тэрэниие бодото дээрэнь шиидхэхэ үедэ арсалдаата ушар олон үзэгдэдэг. Эхэ, эсэгэнэр бүхыдөө тооной үхибүүдээ түрэл нютагтаа үлөөхэ хэды дуратай байбашье, зарим нэгэниинь «манай хүбүүн хүнһөө юугээрэе дутаха юм», «институтда орожо шадангүй унаад ерээ һаа, хаана ошохо һэм, эндээ ажаллахаяа үлэнэ бэзэ» гэдэг. «Манай һургуули дүүргэһэн олон лэ хүбүүд, басагад дээдэ һургуулида ороһой» гэһэн бодолдо дунда һургуулиин зарим хүтэлбэрилэгшэд, багшанар абтадаг. Хожомоо эдэнэрнай сэдьхэлдээ таараха, өөрынгөө бэлиг шадабари харуулха ажалаа олохо гү гэжэ тэдэнэр ухаагаа гүйлгэдэггүй.

Энэ ушарта, дунда һургуули дүүргээд байһан хүбүүн, басаган урдахи замаа шэлэхэдээ, ямар гол асуудалда харюусаха, мүнөө сагай ямар гол эрилтэ баримталха болоноб? Хаана шамай хүлеэнэб — тэндэл ши байха ёһотойш! Ямар бэлиг шадабаритайбши, тэрэнээл гүнзэгырүүлхые, бадараахые оролдохо ёһотойш.

Олон жэлдэ хүдэлһэн зарим һаалишад, хонишод, механизаторнууд үндэр наһатай боложо, пенсидэ гараашье һаа, ажалаа орхихо аргагүйдэнэ. Ажалша хүнүүд хүдөөдэ дуталдана. Хэн эдэнэрэй халаан болохо ёһотойб? Залуушуул, дунда һургуули дүүргэһэн хүбүүд, басагад. Одоол эндэ залуу наһанайнгаа эршэ хүсые, зориг шадабариие, тэсэбэриие туршаха хэды ехэ ажал бииб! Энэмнай бүхэсоюзна комсомолой барилганууднһаа юугээрээ дутахаб.

Эдэ асуудалнуудые зохидоор шиидхэжэ байһан баримтануудые манай республика сооһоо захаһаа харуулжа болохо. Жэшээ болгон Сэлэнгын аймагай Ноёхон нютагта хүрэжэ үзэел.

Эндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой, Ноёхоной дунда һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд арбадахи класс дүүргэгшэдтэй, тэдэнэрэй түрэлхидтэй үгээ ойлголсодог болоһоор үнинэй. Эдэнэрэй дунда бэшэгдээгүй ёһо заншал түбхинэнхэй.

Дунда һургуулиие эрхим һайн сэгнэлтэтэйгээр дүүргэгшэд институтда орохоёо оролдодог. Энээндэнь һаад хүргэхэ юумэн байдаггүй. Мүнөө жэл эндэхи дунда һургуули дүүргэһэн 36 хүбүүд, басагадай 20-ниинь институтда орохоор бэлдэнэ. Бэшэниинь түрэл колхоздоо үлэжэ, хүдэлхэ гэжэ шиидэнхэй.

Нютагтаа үлөөд хоёр жэлэй туршада жэшээтэ һайнаар хүдэлөөд, институтда орохоёо хүсэгшэдые колхозой правлени дэмжэжэ, заримандань колхозһоо стипенди түлэдэг байна. Мүнөө үедэ энэ колхоздо 16 стипендиат бии.

Арбадахи класс дүүргээд ажаллажа захалһан хүбүүд, басагадта анхарал ехээр табигдадаг. Түрүүшын хэдэн һарада ажалай нормо 20 процент доогуур байдаг. Һаалишан болоһон басагадта 4 һарын туршада ажалайнь түлөөһэндэ 100 процент нэмэжэ үгэдэг. Нёдондо дунда һургуули дүүргэһэн олон басагад һаалишанаар ажаллажа байна.

Дунда һургуули дүүргээд, колхоздоо ажаллажа байһаар Совет Армиин албанда мордожо, болзороо дүүргэжэ ерэһэн хүбүүдтэ 50 түхэриг мүнгэ, 3 центнер таряа тэдхэмжэ үгтэдэг. Хожомоо гэр бүлэ болоходонь, шэнэ гэр барижа үгэдэг заншалтай болонхой.

— Һүүлэй арбаад жэлдэ сэрэгэй алба дүүргэжэ ерэһэн хүбүүд бүхыдөө колхоздоо ажаллахаяа үлэнэ, — гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Петр Цырендашиевич Хайдапов баяртайгаар хөөрэжэ байгаа һэн.

Түрэл нютагтаа үлөөд, ажалай арюун замда гараһан, жаргалаа олоһон эндэхи хүбүүд, басагад тухай хөөрэхэ болоо һаа олон. Эндэ үхэршэн Бадма Гуржапович Дондоповой хүбүүдээр нютагаархиниинь баярлажа ябадаг. Ехэ хүбүүн Нимажабынь арбадахи класс дүүргээд, колхоздоо ажаллажа, сэрэгэй алба хэжэ ерээд, жолоошоной курсада һуража, автомашинада ажаллажа эхилээ. Энэ хүбүүнэй айл болоходонь шэнэ гэртэ оруулаа. Мүнөө дунда һургуули дүүргэһэн инаг хоёр залуушуул үхибүүтэй болоод, ан бүн һуудаг.

Нимажабай дүү хүбүүн Түмэн баһал ахынгаа харгыгаар ябажа, тракторист, жолоошон мэргэжэл олоод, колхоздоо магтаалтай һайнаар ажаллана.

Ингэжэ һургуули, түрэлхид, ажахын хүтэлбэрилэгшэд дунда һургуули дүүргэгшэдтэ нэгэн адли эрилтэтэй хандахадаа, тэдээндэ зүб замыень олгуулжа шадана бшуу.

Дунда һургуули дүүргэһэн хүдөөгэй бүхы залуушуулда ажалай зүб замаа олохыень хүсэе.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Аяма халуун үдэр
Аалин аалин намжаараа.
Амилхаар бэшэ бүгшэмдэ
Аман хатажа зобоогоо.
Нуурай гэгээн толи
Номхон даруу дуурана.
Наранай гэрэл
шэнгээгээд
Намдуу зохидоор гэлинхэ.
Һэбшээлнэгүй,
һэбшээлнэгүй.
Һэмээхэн лэ набша
хүлгэнэ.
Аадар орохонь, орохонь.
Аяма халуун болоһоор.
Үдэһөө хойшо
хаанаһаашьеб
Үүлэд бөөгнэрэн
сугларба.
Үндэр тэнгэриин хаяае
Үсэд тэсэмгэй бүрхөөбэ.
Тииһээршье байтар
Тэнгэри хаанашьеб
нэрьебэ.
Сахилгаан зурагас гээд,
Сабшаба алтан һэлмээр.
Бороогой хүндэ
дуһалнууд
Тобжогонон унажа
эхилбэ.
Наран үүлэндэ шунгажа,
Харанхы гэнтэ болошобо.
Дуутай түргэн аадар
Шуутай түргэн үнгэрбэ.
Халуудаһан үргэн дайда
Һэрюусэн һэрюусэн
амарба.
Гулабхаанууд хүхюутэй
Голые зубшан ниидэбэ.
Гоёхон дуугаа гургалдай
Үшөөһэд соо эхилбэ.

П. ЯХНОВЕЦКИИН
фотоэтюд.

Цокто НОМТОЕВ

БАРХАН

Байгал далайн түшэлгэ юм гү?
Баргажан нютагай халхабша юм гү?
Хэды һайхан адхаг уулаб?
Хүгжэтэн зурын ёрбойн ошоноб?
Шоройн соробхин, өөдөө тэгүүлэн,
Шүбгэ нюрууш шүдэтэн харагдана.
Байгаалиин байгуулһан гайхалтай үзэсхэлэн,
Баян Баргажанай оморгохол шэртэнэм.
Багадаа дууладаг Бархан үндэрни
Байсануудтаяа хүтэрэлдэн тобойн харагдана.
Бархан, Ойхон, Шаړсаана хадануудые
Буурал үбгэдэй домоглодог һанагдана.
Хүрилэн улааран харагдан байдаг
Хүжэ шулуун торгон оройш
Мрамор юм гү, гранит гү? —
Мүшэтэн эмнин дурыем татанаш.
Нахид хүтэл, эгсэ байсаш,
Намжаа ногоон үрэжэлтэ хормойш,
Наранай туяада толорон илгараад,
Намда яаһан һайханаар үзэгдэнэб.
Арюун Байгалаа тулан һунаһан,
Ара тайгаш ангаа үсхэнэ.
Үргэн талаараа халбайн тэнииһэн
Үбэр талаш үрэжэлтэй гэгдэнэ.
Хамаг ажалшадта арга болохо —
Халуун аршаанаа салгидхан байнаш.
Коммунизмын ээдтэ олзо орохо —
Хатуу эдээ хадагалан нөөнэш.
Үглөөнэй наранай хурса туяа
Үндэр оройдош толорон наадана.
Байгалһаа дэгдэһэн манан тунан,
Байсыеш сүршэн арюудхан угаана.
Хормойдош ошохоо бушуухан алхалааб,
Хуша жодооеш һайхашаан харааб,
Арьбан бооридош амаран һуугааб,
Агаарайш арюунаар амилан ханааб.
Басагад, хүбүүдэй гараа адхалсаад,
Гуламтаа тойрон ёохордон хатарһандал,
Байгалаа зубшан хүтэрэлдэн жагсаад,
Баргажанай шэлэ ёрбойн зурынал.

ШЭНЭ НОМҺОО

Поэт Георгий Дашабылов үхибүүдтэ зорюулһан шүлэгүүдые бэшэдэг юм. Тэрэнэй зохёоһон «Суутай сагаан хулагшан» гэжэ үльгэр-поэмэнь 1971 ондо хэблэгдэн гараа һэн. Георгий Дашабыловай «Дугы» гэжэ нэрэтэй ном 1975 ондо Буряадай номой хэблэлээр гараханнь. Энэ номынь үхибүүдтэ зорюулагдана. Тэрээнһээнь нэгэ шүлэг толилбобди.

Георгий ДАШАБЫЛОВ

БАЛМА ХЭЭТЭЙ

Балма хээтэймни
Барилгын кранда
хүдэлдэг юм.
Бүри даа дээрэ,
Борохон үүлэдэй доорохи
Шэл кабина соо
Сэлмэг һаруул, дулаан.
Балма хээтэйн гарта
Баһаш олон оньһон бии.
Нэгыень татахадань,
Нээрээшье ута,
Тохорюундал кранай
хүзүүн
Тонгойжо доошоо
Томохон «табаг» руу
Тоншоод абана.
Хабтагай дээрэ
таблатай
Хэдэн зуун хирпиисэ
Аалиханаар үргэгдэн,
Абаашагдана
барилгашадта.
Нүгөөдэ оньһыень
дарахада,
Нүһэр томо кранай
Түмэр рельсэ дээгүүр
Түргэн дабшана
урагшаа.
Гурбадахи оньһыень
дарахада,
Гуунагар ута хүзүүгээ
Эгсэ дээшэнь үргэжэ,
Эрьелдэнэ байрадаа
кран...
Үглөөнэй наранай туяае
Үндэртэ түрүүлэн угтадаг
Балма хээтэйдээ
Бахархан атаархадагби.
Ошоод дүтэхэнэ
Оройдо намилзаһан тугые
Онииин онииин харадагби,
Ооглон хээтэйгээ
дуудадагби.
Тэрэ үндэрһөө,
Тэнгэриин дорохонһоо
Даруухан Балма
хээтэймни
Далладаг намда
гараараа...
Гэрэлтэ огторгойе харбан,
Гэрнүүд бодоно,
үндэрнүүд.
Барилгын урматай
ябаһанда
Балма хээтэйн габьяа
бии.

ШОГ РАССКАЗ

ЗАЛУУ АНГУУШАН

Хоншуухан үнэрөөр хамар сорьёһон намарай зулгы дулаан үглөөгүүр һэн. Гомбо ажалдаа ошохоо яаралтайгаар гэшхэлжэ ябатараа, гүрөөһэ ганзагалһан Балдантай уулзашаба.

Балданай нюрганда хоёр аматань үргэлөөтэй. Эмээлдэнь ганзагалаатай гүрөөһэн амиды мэтээр үзэгдэнэ: хоёр нюдэниинь бэлтыгээд, шэл мэтээр ялалзана.

Гомбо гүрөөһэ ехэ һонирхон хараба. Илангаяа харахан нюдэдынь Гомбын сэдьхэлдэ мартагдашагүйгөөр хадуугдаба. Амин голоо таһалуулбашье, хоёр мэлмэн нюдэдынь анилдаагүй, буудэбхихэн хүхэ манаар хушагдажа эхилһэн хэбэртэй. Тэрэгүй һаа, бүришье амиды мэтээр үзэгдэхэл байгаа. Агнууриин олзодо хүн бүхэн өөрынхеэрээ хорхойтодог, обтодог. Гомбыешье атаархал тойрожо гараагүй.

Гүрөөһэндэ хорхойтоһон Гомбын ухаанда элдэб юумэ ороно. «Балдандал адляар аза талаангаа туршажа үзэбэл яахаб? Би Балданһаа юугээрээ дутаха болообиб, туршаад лэ үзэхэ болоо»,— гэжэ ухаандаа шэбшэбэ.

— Балдан ахай, хаанаһаа энэ ан барябта? — гэжэ тэрэ асууба.

— Хүрэндэйн жалга соо хужар дээрэ буудааб, — гэжэ Балдан дуулгаба. Гомбо энээндэнь бүришье һаа баярлажа, «гүрөөһэнэй хужарта ороходо, шабхаяал дараха хэрэгтэй бэшэ гү? Мүнөө һүниндөө хужарта гаража һууха юм байна», — гэжэ ухаандаа шэбшэбэ.

Тэрэ үдэртөө Гомбо ажалһаа бусан сасуу ойдо гарахаяа түхеэрбэ. Абынгаа хоёр амата буу булад хутага хоёрые абдар сооһоо гаргаба...

Халуун элшээр жэгнэһэн наранай хадын саагуур шургажа үрдеэгүй байхада, Хортоони жалгые үгсөөд, ямар нэгэн ан дайралдаха аабза гэһэндэл марян гэшхэлжэ ябаа һэн. Хужарта хүрэһөөр хуһанай мүшэр хухалжа, бэеэ тойруулан нуугa бэлдэбэ. Аймшагтай зоригтой ангуушан мэтэ бэеэ зэһээд һуушаба.

Ой соо бүрэнхы боложо эхилбэ. Хабсагайн оройгоор ургаһан модод һарын бултайхые дуугайхан хүлеэнэд. Дээрэ ургаһан мододой һарын толондо умбан байхадань, доро жалга соогуур ургаашадынь шолгонон ургаһан горхоной нэгэ жэгдэ хүгжэм шагнаархан түглылдэнэ.

Дүүрэн сагаан шарайтай һара Гомбын дээрэһээ малайһаар шагаажа эхилбэ. Һарын мүнгэн туяанда барайлдажа харагдаһан мойһоной эшын саанаһаа нарихан ута хүлнүүдтэй, жолбогор жаахан тархитай гүрөөһэн гаража ерэбэ.

Гомбо амияашье татахаа болишобо. Һууһан зандаа тон һэмээхэнээр хоёр аматаяа баруун ээмдээ тулгаад, гүрөөһэеэ шагаажа, шабхаяа даражархиба. Буугайнь аманһаа гал улагад гээд, шэхэ дүлиирмэ абяан наяршаба. Хүлеэгдээгүй үхэлэй аюулда ороһон гүрөөһэн газар хадхажа унаад, хии агаараар хайран тэршэлбэ. Ехээр баярлаһан Гомбо хажуудань тухаараа гүйжэ ошобо.

Буугай тобшодо халта тудуулжа унаһан гүрөөһэн тэршэлһээр бодохоёо забдаба. Гомбо мэгдэһэндээ гүрөөһэнэй эбэртэ аһашаба. Тэрэнь шуухираад, хойто хоёр хүл дээрээ бодожо, урда хүлөөрөө газар үбдэглэн тулаба. Гомбо хүзүүень нуга дараха һанаатай аһан шадалаараа хажуу тээшэнь мушхана. Теэд тэрэнь даб гээд диилдэхээр бэшэ байба. Үшөө дүй дүршэлгүй байһан ангуушан бүһэдөө хабшуулаатай хутагаяа абаха гэхэдээ, гүрөөһэеэ алдажархихаяа айна. Хоёр гарынь шулгаржа, хордоно.

Тиигэ тиигэһээр Гомбо эсэжэ, гүрөөһэндөө диилдэжэ эхилбэ. Бүхы хүсөө эршэдүүлэн, модоной үндэһэнһөө үдьхэлөөшье һаань, туһа болоогүй. Гүрөөһэниинь бүри ехээр тэршэлжэ, Гомбые холо шэдэжэрхибэ.

Һула һалаһан залуу ангуушан урмаа хухаржа, хүбхэн дээрэ һал һуушаба. Хүбүүн ехээр хүсэлһэндөө хүлэржэ, хубсаһаниинь нэбтэ норошоо. Магнайнгаа хүлһэ аршаха зуураа: «Тюу, шоорто, буудахаяа яаба гээшэбиб? Ай, халаг! Балдан шэнги ангуушан боложо шадахагүй хаб даа», — гэжэ дуугараад, буугаа модондо түшүүлээд, нүүлэ дээрэ өөдөө харан хэбтэшөө һэн. Сэсэг набшаар анхилһан хоншуухан агаараар амилжа хэбтэтэрээ, үргэһэниинь хүрэжэ унташаба ха.

Үүр хираалжа байха үеэр нойрсожо хэбтэһэн Гомбын шэхэндэ юумэнэй нижаганаха дуулдаад һэришэбэ. Сошожо бодоһон Гомбо одоошье айдаһатай юумэ харажархиба. Айһандаа толгойнь үһэн үрзыжэ, бэень хүйтэ даашаба. Ой тайгын эзэн буурал хара баабгай Гомбыешье обёоронгүй наяргажа ябаба. Бүри ойро дүтэлэн ерэхэдэнь, Гомбо айжа һалганаһаар мүнөөхи хоёр аматаяа һэмээхэн һарбайжа абаад, буудаха гэхэдээ, айшаба: «Байза, гүрөөһэ алажа шадаагүй буумни баабгай алаха гээшэ гү? Баабгайн аманда ороогүй, бүтэн дээрээ саашаа зугадаха байна», — гэжэ бодоһоор, гэдэргээ эрьеэд, гүйшэбэ. Мүнөөхи баабгайнь Гомбые хараһаар, ой тайгын дорьботор хашхараа табиба. Гомбо энэ үедэ мэдээ табижархиба. Харин мэдээ ороходоо, бүдүүн модоной оройдо аһалдашоод һуугаа һэн.

Буурал хара баабгай Гомбые айлгаһандаа эдирхэн хабархажа, нүүлэ ишэ тиишэнь шэдэсгээнэ. Модоной узуурта хэбтэһэн бууень хараһаар абажа, амыень өөр тээшээ харуулжа, сэмгэнһээнь бариад, модо сохибо. Буугайнь нэгэ сэмгэн һомотоёо байһан дээрэһээ модондо сохигдоходоо һүрэшөө һэн. Буугай дуунай наяршахада, зоргоороо аашалжа байһан баабгай мухаришоо бэлэй.

Тэрэ хүдэлнэгүй. Модоной оройдо һууһан Гомбо: «буумни намһаа дээрэ баабгайе онобо ха юм. Иигээд алажархиха юумэнһээ айжа, модондо гараһамни юун бэ», —гэжэ дуугарһаар доошоо буухаяа һанабашье, үшөө айдаһаниинь хүрэнэ. «Энэмни мэхэтэй баабгай байжа магадгүй. Намайе мэхэлжэ, худалаар үхөөд хэбтэнэ бэшэ аал?» — гэжэ ухаандань ороод, нюдөө үзүүрлэн баабгайгаа харана. Айһан ангуушанай нюдэндэ баабгайн гэдэһэн хүбхэг-хүбхэг гэжэ амилжа хэбтэһэндэл үзэгдэбэ. «Ай, бурхан! Энэ золигшни намайе мэхэлжэ хэотэнэ ха юм, яажа доошоо буушабагүйбиб», — гээд, бүри өөдөө абирба. Һалганаһан гараараа нариихан гэшүүһэнһээ барихатайнь хамта тэрэнь хухараад, Гомбо доошоо хиидэшэбэ. Баабгай дээрэ зөөлэхэнөөр хүб байса унаһан Гомбо тэрэ зуураа ухаа алдажа, Хортоони жалга уруудан, эльгэнэйнгээ эгшэтэр харайба.

Агнуурида ошоһон Гомбын дэмырһэн хүндэл гэртээ хүрэжэ ерэхэдэнь, тосхонойнь эрэшүүл тэрээнпээ болоһон ушарыень һуража ойлгоод, Балдан ангуушаниие абажа тэндэ ошоходонь, үнэхөөрөөшье, томо гэгшын баабгай үхэшөөд хэбтэһэн юм. Мүнөөхи бууһь модондо сохигдожо һүрэхэдөө, баабгайн зүрхые оножорхиоон байгаа бшуу. Теэд залуу ангуушанай нюдэндэ үхэшөөд хэбтэһэн баабгай ямарааршье харагдажа болоо юм бэзэ даа.

Гомбо тэрээнһээ хойшо гансал түлеэ бэлдэхэдээл ойдо ошодог болобо. Тиихэдээшье орбойһон юумэнһээ сошожол ябагша. Харин буу бариад агнааб гэжэ гүйхэеэ огто болиһон бэлэй.

В. ХАЛХУЕВ.

ФУТБОЛ

ВРАТАРИИН ГЭМЭЭР...

Уржа үдэшэлэн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын стадионууд дээрэ «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ — арбан гурбадахи уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Манай «Сэлэнгэ» командатай наадахаар мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури ээлжэ ябаһан Новосибирскын «Чкаловец» команда ерэһэн байгаа. Айлшад үнгэргэгдөөд байһан арбан хоёр уулзалгын удаа 19 очкотой болонхой. Мүнөө «Чкаловец» командын ахалагша тренерээр СССР-эй спортын мастер, Казахай ССР-эй габьяата тренер Б. Н. Еркович томилогдонхой. Урдань Еркович Алма-Атын «Кайрат» командын капитан ябаһан юм. Мүн «Чкаловец» командада наадахаар Москвагай «Динамо» командын добтологшо, спортын мастер Юрий Семин, «Кайрат» командаһаа полузащитник В. Еркович, вратарь В. Степанов гэгшэд уригдажа ерэһэн байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хоёр командын футболистнуудай дунда үнгэргэгдэһэн наададанда «Сэлэнгэ» өөрынгөө стадион дээрэ 1:0 тоотойгоор шүүһэн, харин Новосибирск айлшалхадаа 1:2 тоотойгоор шүүгдэһэн байгаа. Зүгөөр энэ сезоной наадаанда али командань шүүжэ, мүрысөөнэй таблицада байдалаа һайжаруулха хаб гэһэн асуудал стадиондо сугларагшадай анхарал татаа.

Нааданай түрүүшын хахадта алишье командын футболистнууд тоо нээжэ үрдингүй, амаралтада гарана. Эндэ «Сэлэнгэ» командын добтологшод спортын мастер Вячеслав Вознюк, Виктор Пугач, Анатолий Михнов гэгшэдэй һанаһанда хүрэжэ наадаагүйнь халагламаар байгаа.

Нааданай хоёрдохи хахадайшье эхилхэдэ, дээрэ дурсагдаһан «Сэлэнгэ» командын добтологшод баһал бирагүйгөөр наадажа, стадиондо сугларагшадай урмыень хухална. Эдэнэрэй наадаяа һайнаар эмхидхэжэ, эбтэй этэй байбалнь, сохом лэ хоёр бүмбэгэ айлшадай ворота руу оруулагдаха арга бии байгаа бшуу. Теэд яахаб? Сохиһон бүмбэгэнь нэгэ вратариин гарта орохо юм, үгышье һаа, айлшадай хамгаалагшад буляан абана.

Нааданай эхилһээр 75-дахи минутын ябажа байхада «Сэлэнгэ» командын хамгаалагша Виктор Чикачёв талмайн тэг дундаһаа абаһан бүмбэгэеэ талмайн зүүн захаар гүйжэ ябаһан Виктор Пугачта эршэтэйхэнээр дамжуулжархиба. Бэеэ зэһээд ябаһан Пугач тэрэниинь оншотойхоноор воротa руу залажа, үнинэй хүлеэгдэһэн тоо нээгдэбэл даа. Тиин амжалтаараа дашуурһан манай футболистнууд добтолжол мэдэнэ. Тиигэжэ ябаһаар хүлеэгдээгүй алдуу гаргажа, ворота руугаа харюугай бүмбэгэ алдаха баатай бологдоо. Эндэ «Сэлэнгэ» командын вратарь Вадим Титов гэмтэй ха. Юуб гэхэдэ, хамгаалагшадайнгаа дамжуулһан бүмбэгэ абаһан аад, тэрэнээ гэдэргэнь үгэхэдөө, хүлөөрөө сохихын орондо гараараа талмай руу таамаг шэдэжэрхибэ ха юм. Воротаһаа гушаад метр шахуу зайда байһан айлшадай добтологшо Карев тэрэниинь гэдэргэнь сохиходоо, харюугай тоо нээжэрхиһэн байна. «Сэлэнгэ» командын вратарь Вадим Титов заримдаа өөрынгөө воротагай дэргэдэ бүмбэгэеэ нишэ, тиишэнь шэдэжэ байгаад аашалдаг заншалтай. Тиигэжэ үнгэрэгшэ жэлдэ баһал иимэрхүү алдуунуудые гаргажа, хэдэн нааданда ворота руугаа бүмбэгэ алдаһан байха. Титовой аюултай энэ аашые болюулха талаар Буряадай АССР-эй футболой федераци хэмжээ абаха бэзэ гэжэ һанагдана. «Сэлэнгэ» команда энэ уулзалгаяа, шүүһэн аад, вратариин гэмээр 1:1 тоотойгоор тэнсэжэ, нэгэ очко айлшадтаа бэлэглэхэ баатай болобо ха юм.

Удаадахи наадан июлиин нэгэндэ үнгэргэгдэхэ. Айлшаар манайда Омскын «Иртыш» команда ерэхэ болонхой.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда «Технологическа үйлэдбэриие эмхидхэгшэд» — түрүү бэшэг. «Дүрбэдэхи тодорхойлхы: мүрысөөнэй ябаса тухай» — суглуул ба р и. ТАСС-ай һүүлэй һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. Ухаалан зохёогшод болон урлан нарижуулагшадай зүблөөнэй тоосоон.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хойто хизаарай туужа бэшэгшэд» — А. Тиваненкын статья. Хилын саана. Элдэб һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын үдэрэй хуудаһан».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — Үхибүүдтэ зорюулагдажа, «Таабаринууд ба тайлбаринууд» гэһэн дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 13.25 — «Циркын аренэ дээрэ». 14.15 — «Совет ороной үхибүүд». «Замай эхин» гэһэн телевизионно документальна фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха. (үнгэтэ). 15.15 — «Ан амитадай аймаг» (үнгэтэ). 16.15 — «Атлантика» гэһэн телевизионно зүжэг түрүүшынхеэ харуулагдаха. 17.30 — «СССР-эй хара металлургиин министр И. П. Казанец танда харюусана» (үнгэтэ). 18.00 — «Атлантика» зүжэгэй үргэлжэлэл. 18.50 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00 «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Алтан орфей» эстрадын дуунай уласхоорондын фестивалиин лауреадуудай концерт. Болгариһаа дамжуулга хэгдэхэ (үнгэтэ). 21.15 — «Хүн. Газар дэлхэй. Замбуулин» (үнгэтэ). 21.45 — «Мэндэ амар, доктор?» — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхеэ харуулагдаха (үнгэтэ). 23.05 — Уран шүлэг. «Газар дэлхэй дээрэ амар мэндэ ажаһуухын түлөө». Совет поэдүүдэй шүлэгүүд. 23.20 — П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ Уласхоорондын V конкурс дээрэ. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

«БУРЯАД ҮНЭН» 1974 оной июниин 29. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-03481. Заказ № 00444